

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА**

Факультет педагогічної і мистецької освіти

Кафедра хореографії

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ, ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (МАГІСТЕРСЬКИХ) РОБІТ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(ХОРЕОГРАФІЯ)**

Полтава – 2025

УДК 378.091.27:001.89(072.8)

М54

Рецензенти:

Петренко Л. М., доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Пархоменко О. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичної педагогіки та хореографії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

М 54 Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту магістерських кваліфікаційних (магістерських) робіт зі спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) / уклад. : Жиров О. А., Благова Т. О. Вид. 2-ге, випр. і доп. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2025. 80 с.

Методичні рекомендації є переліком основних вимог до написання і оформлення магістерських кваліфікаційних робіт. Вони включають три розділи, кожен з яких освітлює перелік вимог до роботи певного типу. У даних розділах представлені вимоги до кожного із структурних елементів роботи, вимоги до проведення як теоретичної, так і емпіричної частини дослідження, а також представлений перелік технічних вимог до оформлення роботи і критерії виставлення оцінок за наслідками захисту перед ЕК. Наприкінці методичних рекомендацій представлені додатки, у яких наведено зразки оформлення титульних листів роботи та структури вступу і змісту магістерських кваліфікаційних робіт, рекомендована тематика наукових робіт, зразки оформлення списку використаної літератури тощо.

Матеріали призначено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія), а також для викладачів ЗВО з метою ефективного здійснення ними керівництва магістерськими роботами здобувачів.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
(протокол № 14 від 29 травня 2025 р.)*

УДК 378.091.27:001.89(072.8)

© Жиров О. А., Благова Т. О., 2025

© Вид-во ПНПУ імені В. Г. Короленка

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ Й ЗМІСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
1.1. Загальні положення.....	6
1.2. Основні етапи виконання магістерської кваліфікаційної роботи.....	10
1.2.1. Визначення і затвердження тематики МКР	12
1.2.2. Наукове керівництво магістерською роботою	14
1.2.3. Підбір джерельної бази	16
1.2.4. Складання змісту роботи	16
1.2.5. Визначення методології дослідження	16
1.2.6. Написання основного тексту роботи	17
1.2.7. Формулювання висновків / рекомендацій	17
1.2.8. Подання чорнового варіанту роботи науковому керівникові	17
1.2.9. Усунення зауважень, доопрацювання роботи	18
1.2.10. Підготовка до захисту	18
1.3. Структура магістерської кваліфікаційної роботи	19
РОЗДІЛ 2. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	36
2.1. Загальні вимоги до оформлення магістерської кваліфікаційної роботи...	36
2.2. Правила комп'ютерного набору тексту	37
2.3. Нумерація. Оформлення нумерованих і маркованих списків	40
2.4. Оформлення таблиць, рисунків і формул	41
2.5. Цитування та покликання на використані джерела	43
2.6. Оформлення списку використаних джерел	45
2.7. Оформлення додатків	46
РОЗДІЛ 3. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	47
3.1. Поняття академічної доброчесності та плагіату	47
3.2. Порядок подання кваліфікаційної роботи для перевірки рівня її унікальності та виявлення академічного плагіату	48
3.3. Попередній захист та зовнішнє рецензування МКР	49
3.4. Відгук та рецензія	50
3.5. Загальні вимоги до публічного захисту кваліфікаційної роботи	51
3.6. Критерії та умови оцінювання МКР	53
3.7. Вимоги до структури, змісту, оформлення, захисту та зберігання кваліфікаційних робіт	55
3.8. Типові помилки в написанні та оформленні магістерської роботи	56
3.9. Антикорупційні застереження	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (магістерських) робіт зі спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка ґрунтуються на чинних нормативно-правових актах Міністерства освіти і науки України та внутрішніх нормативних документах ПНПУ:

– Законі України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами та доповненнями);

– Законі України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року №1556-VII (зі змінами і доповненнями);

– Законі України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792-XII (зі змінами та доповненнями);

– Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов у сфері вищої освіти» від 30.12.2015 року №1187 (зі змінами і доповненнями);

– Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р. № 1341 із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 р. № 509 та від 25.06.2020 р. № 519;

– Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» від 30.12.2015 р. № 1187 із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. № 347, від 03.03.2020 р. № 180, від 24.03.2021 р. № 365;

– Кодексі академічної доброчесності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

– «Положенні про організацію освітнього процесу у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка»;

– «Положенні про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної (атестаційної) комісії у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка»;

– «Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка»;

– «Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка»;

– Аналітичної записки щодо запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності, розробленої В. Бахрушиним, рекомендованої до використання листом МОН від 20.05.2020 р. № 1/9-263;

– Стандартів вищої освіти, затверджених МОН України;

– ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»;

– інших чинних нормативно-правових актів у сфері освіти.

Методичні рекомендації розроблено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія). У них розкриваються зміст, фахова специфіка, організаційні основи написання, оформлення та захисту магістерської кваліфікаційної роботи зі спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія).

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ Й ЗМІСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення

Професійна підготовка здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка здійснюється за освітньою програмою «Середня освіта (Хореографія)» і забезпечується вивченням комплексу дисциплін загальної і професійної підготовки, спрямованих на підготовку висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, що володіють системою професійних знань, умінь і навичок відповідно до сучасного рівня розвитку мистецької освіти. Відповідно до чинного Закону України «Про вищу освіту» другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького та/або інноваційного характеру в певній галузі професійної діяльності. Тому підготовка здобувачів до наукової діяльності відбувається не тільки в процесі вивчення низки відповідних дисциплін, але й насамперед під час виконання кваліфікаційної роботи, яка є заключним етапом процесу теоретичної та практичної підготовки здобувачів за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Хореографія)». Основне її завдання – продемонструвати рівень кваліфікації здобувача, уміння самостійно вести науковий пошук і розв'язувати конкретні наукові завдання.

Кваліфікаційна робота (від лат. *qualificare* – визначати, встановлювати якість) – одна з форм представлення результатів дослідження здобувача вищої освіти, що засвідчує рівень його компетентності. Кваліфікаційна робота є творчим, самостійним видом навчально-наукової роботи здобувача освіти, котру виконують під керівництвом наукового керівника на завершальному етапі здобуття першого рівня вищої освіти (бакалавр) або другого рівня вищої освіти (магістр).

Магістерська кваліфікаційна робота (далі – МКР) – це самостійно виконана та логічно структурована навчально-наукова праця, яка завершує цикл професійної підготовки здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня. МКР має комплексний характер і зорієнтована на формування загальних і фахових компетентностей, передбачених освітньою програмою підготовки магістра, зокрема, здатності самостійно здійснювати науковий пошук і розв'язувати конкретні науково-теоретичні й практичні завдання професійного характеру. Підготовка МКР передбачає систематизацію, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, виробничих та інших завдань. Виконання МКР є обов'язковим для всіх здобувачів, які навчаються за освітніми програмами підготовки магістра.

Виконання магістерської кваліфікаційної роботи має на *мети*:

- поглиблення, розширення та систематизацію теоретичних знань і практичних навичок, отриманих магістрантом за весь період навчання за

спеціальністю;

- удосконалення вмінь та навичок самостійної науково-дослідної роботи й оволодіння методиками теоретичного та експериментального дослідження, використаних під час виконання кваліфікаційної роботи;

- набуття досвіду з аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання нових висновків і положень, набуття досвіду з їх прилюдного захисту;

- удосконалення навичок самостійної роботи магістрантів із науковою літературою;

- формування готовності й здатності магістрантів до самоосвіти й саморозвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи здобувач зобов'язаний:

- 1) обґрунтувати актуальність, розкрити зміст і сутність обраної теми дослідження, спираючись на отримані знання з вивчених освітніх компонентів та аналіз самостійно опрацьованих джерел;

- 2) опанувати методику роботи зі спеціальною літературою, систематизувати й узагальнити зібраний матеріал;

- 3) провести критичний аналіз різних поглядів і виробити власну позицію вирішення проблеми;

- 4) оцінити практичний досвід, розробки, пропозиції та рекомендації з обраної теми;

- 5) виконати поставлені завдання щодо дослідження явища, процесу;

- 6) сформулювати та обґрунтувати висновки / рекомендації стосовно сутності проблеми;

- 7) дотримуватися вимог щодо оформлення покликань на використані джерела та вимог до загального оформлення кваліфікаційної роботи.

Зміст магістерського дослідження повинні характеризувати оригінальність, унікальність і неповторність наведених даних у галузі мистецько-педагогічної освіти. Основою змісту є принципово новий матеріал, що включає опис нових факторів, явищ і закономірностей, або узагальнення раніше відомих положень з інших наукових позицій або у зовсім іншому аспекті. У магістерській роботі в найбільш систематизованому і послідовному вигляді фіксуються як вихідні передумови наукового дослідження, так і весь його перебіг і отримані внаслідок цього результати. Причому тут не просто описуються наукові факти, а проводиться їх всебічний аналіз. Зміст роботи також характеризується наявністю в ній дискусійного і полемічного матеріалу. Специфічні не тільки зміст роботи, а й форма його викладу, із високим ступенем наукового абстрагування, аргументованістю суджень і точністю даних.

Найважливішою вимогою до магістерської кваліфікаційної роботи є органічне співвідношення її теоретичної і практичної частин. Окрім того, обґрунтування проблеми на основні критичного огляду літератури, визначення провідних ідей роботи може знайти своє відображення в результатах експерименту. Теоретична і практична частина наукової роботи разом складають цілісну структуру навчально-пізнавального процесу.

Цінність магістерської роботи визначається її науково-дослідною значущістю, а також логічністю, доказовістю, ясним і послідовним викладом матеріалу. Велике значення має вміння автора працювати з широкою джерельною базою, орієнтуватися в різноманітності думок, виділяти головне, найбільш значиме, порівнювати й аналізувати різні точки зору, висловлювати свої думки з досліджуваної проблеми.

МКР готується кожним магістрантом індивідуально та, з одного боку, має узагальнюючий характер, оскільки є своєрідним підсумком підготовки магістра, а з іншого – є самостійним логічно завершеним оригінальним науковим дослідженням здобувача.

Виходячи з того, що магістерська підготовка – це по суті лише перший серйозний крок здобувача до науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності, що логічно завершується вступом до аспірантури і підготовкою кандидатської дисертації, МКР не може розглядатись як науковий твір вищого гатунку, оскільки ступінь магістра – це не вчений, а лише академічний ступінь, який підтверджує освітньо-професійний рівень випускника вищої школи і свідчить про наявність у нього знань, умінь і навичок, притаманних науковому працівникові-початківцю.

МКР повинна відповідати вимогам актуальності і практичної значущості. Тому здобувачі поряд із літературою наукового характеру використовують фактичні матеріали мистецько-педагогічної й творчої діяльності самодіяльних хореографічних колективів, як правило, за місцем проходження практики або постійної роботи. Тематика магістерських кваліфікаційних робіт повинна відповідати обраній здобувачем спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) та галузі знань Освіта/Педагогіка, цілям та задачам професійної підготовки фахівців-хореографів на сучасному рівні розвитку науки і практики.

МКР є різними за формою, метою і завданнями дослідження. Тип магістерської роботи зумовлює її структуру. Специфіка виявляється на рівні формування основної частини. Відповідно до особливостей спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) можна виділити такі типи магістерських кваліфікаційних робіт з мистецько-педагогічної тематики:

- історико-педагогічні;
- теоретико-експериментальні;
- методичні.

1. Історико-педагогічні дослідження. Даний вид роботи передбачає ґрунтовний історіографічний аналіз заявленої теми дослідження (*історіографія* – сукупність досліджень, присвячених певній проблемі чи історичній епосі). Такі роботи потребують дотримання спеціальних вимог: чіткої хронологічної послідовності, точного відтворення назв історичних подій, явищ, правильної термінології тощо. Зазвичай дослідження історико-педагогічного спрямування може бути присвячено висвітленню творчої спадщини певної персоналії, її теоретичного, творчо-практичного досвіду; з'ясуванню мистецько-педагогічних ідей видатних балетмейстерів, виконавців, діячів культури і мистецтва, педагогів-хореографів минулого; аналізу хореографічного мистецтва або освіти на різних етапах історичного розвитку; розкриттю етапів становлення й розвитку певного

виду танцювального мистецтва або навчально-виховного, творчо-постановочного, тренувального процесів; дослідженню періодів розвитку системи мистецької освіти та естетичного виховання.

Під час такого дослідження важливо акцентувати увагу на тому новому, що було внесено досліджуваними персоналіями у порівнянні з іншими, на тих мистецько-педагогічних ідеях, котрі були найбільш цінними і прогресивними для педагогічної науки і практики. Як зазначає О. Рудницька, джерелами таких робіт виступає наукова література, бібліографічні відомості, епістолярна спадщина, архівні документи, матеріали періодичної преси того хронологічного проміжку, що досліджується, спогади сучасників тощо. Для їх пошуку необхідна робота в бібліотеках і архівах, результатом якої має стати висвітлення маловідомих фактів, порівняльний аналіз, актуалізації ідей, визначення аспектів творчого використання цінних надбань теорії і практики хореографічної освіти в сучасних умовах.

Важливо підкреслити, що всі історичні матеріали мають бути висвітлені з позицій співвідношення минулого і сучасного. Тільки за таких умов виникає можливість визначити нові перспективні шляхи розвитку мистецько-педагогічної науки і практики, використати інноваційний з позицій сучасності досвід для відродження і розвитку національної освіти.

2. Теоретико-експериментальні дослідження. Вони спрямовані на здобуття знань у галузі дидактики та теорії виховання. У них розглядаються доцільні шляхи вдосконалення педагогічних основ організації освітнього процесу. Завдання таких робіт полягає в уточненні, поглибленні, систематизації, узагальненні принципів, методів, засобів, форм навчання та виховання, а також у перевірці власних ідей і напрацювань, унесенні елементів нового в теорію і практику мистецької педагогіки.

З метою підвищення якості виконання магістерських робіт їх бажано орієнтувати не на широкі теми загального характеру, а на конкретні розробки чітко визначеної мистецької проблеми. У цьому випадку буде реальним проведення експериментальної перевірки теоретичної частини роботи.

Структура даного виду передбачає наявність в основній частині теоретичного і практичного розділів. У першому висвітлюються теоретичні основи досліджуваної проблеми, окреслюються ймовірні шляхи її розв'язання, у другому здійснюється практична перевірка висунутих положень, експериментальне дослідження (при наявності). Педагогічний експеримент ґрунтується на висуненні здобувачем власного вихідного теоретичного положення, розробці на його основі методики практичної роботи з учнями та апробації її ефективності. Проведення експерименту вимагає від магістранта творчого підходу, прояву самостійності, досвіду спілкування з дітьми, батьками, керівниками колективів, учителями, викладачами та адміністративними працівниками мистецьких шкіл, а головне – знання методології проведення експерименту, уміння аналізувати і правильно оформляти результати експерименту.

3. Методичні дослідження. Такі роботи стосуються різних методик хореографічної освіти. Метою таких робіт є використання фахових знань у

практичних умовах. На відміну від теоретичних робіт, які спрямовані на висвітлення ключових проблем мистецько-педагогічної науки, на збагачення теоретичних знань, методичні дослідження розкривають умови оптимізації розв'язання практичних завдань. Вони є більш поглибленими, адже містять в основній частині окрім теоретичного й практичного розділів ще й методичний, де автор пропонує певну методику або підбір методик для вирішення завдань дослідження, зокрема, методику проведення певної частини, фрагмента освітнього процесу. Для цього вибирається відома концепція, ідея, теоретичне положення, що описується у формі організації практичної діяльності вчителя/викладача та учнів. Результат методичної роботи має вигляд розробленої технології шкільних або позашкільних занять, що забезпечує успішне вирішення поставлених завдань і характеризується достатньо високою ефективністю.

Зміст методичної роботи може бути пошуковим чи описовим. В останньому випадку написання наукової роботи передбачає огляд спеціальної літератури, висвітлення та узагальнення мистецько-педагогічного досвіду, на засадах чого розробляється можливий варіант методики проведення заняття, діагностичного описання рівня розвитку знань та вмінь учнів у галузі мистецької освіти тощо. Повністю описові роботи не можна вважати достатньою мірою відповідними вимогам професійно-педагогічної підготовки кваліфікованого фахівця, а тому їх слід доповнювати власними пропозиціями здобувача щодо внесення конструктивних елементів в існуючі фахові методики, вдосконалення навчальних і виховних систем. Крім того, компілятивному викладанню матеріалу запобігає дотримання вимог наукового аналізу, синтезу, узагальнення, що є надзвичайно важливим для кожного здобувача.

Варто зазначити, що запропонована класифікація є досить умовною, адже у чистому вигляді дослідження зустрічаються нечасто.

1.2. Основні етапи виконання магістерської кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота має засвідчити рівень сформованості науково-дослідницьких компетентностей здобувача освітнього рівня: здатність до поглиблення, систематизації та закріплення отриманих за час навчання теоретичних знань; здатність обирати й аналізувати наукову або практичну проблему; робити теоретичні висновки й узагальнення; обґрунтовувати конкретні рекомендації, які можуть мати теоретичний і / або практичний характер; здатність до провадження дослідницької та / або інноваційної діяльності.

Відповідно до концептуальних положень реформування вищої освіти в Україні та необхідності переходу до європейської моделі вищої освіти, сформульованих у нормативних документах Міністерства освіти і науки України, висунуто певні вимоги до написання МКР:

- бути актуальною, мати новизну, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку науки;
- вимагати глибини опрацювання та критичного аналізу джерел з обраної теми;
- містити характеристику історії вивчення досліджуваної проблеми та її

сучасного стану;

- мати чітке визначення об'єкта та предмета, мети та завдань, а також вибору методів, обґрунтування доцільності їх використання в дослідженні, висвітлення елементів наукової новизни та практичного значення кваліфікаційної роботи;

- демонструвати узагальнення та обґрунтування отриманих у процесі виконання кваліфікаційної роботи результатів, формулювання висновків та практичних рекомендацій щодо їх використання під час вивчення окремих освітніх компонентів;

- стимулювати у здобувачів творчий пошук нових пріоритетних наукових рішень;

- демонструвати професійну компетентність і самостійність суджень автора, уміння ставити і вирішувати завдання професійної діяльності.

Сукупність отриманих у такій роботі результатів повинна свідчити про наявність у її автора навичок наукової праці в обраній галузі професійної діяльності. МКР повинна адекватно відображати як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання, правомірність використання яких всебічно обґрунтована в кожному конкретному випадку.

Організаційно процес написання магістерської роботи складається з таких етапів:

- *підготовчого*, який передбачає вибір здобувачем напряму (тематики) дослідження, призначення наукового керівника, остаточне (кінцеве) формулювання теми кваліфікаційної роботи, складання і затвердження індивідуальних завдань від керівника магістерської роботи щодо питань, які необхідно вирішити – ознайомлення зі станом проблеми, проведення оцінки її новизни та перспективності, збирання фактичних матеріалів, визначення концептуального апарату (мети, завдань, об'єкту, предмету дослідження), проведення необхідного огляду та аналізу літературних джерел, нормативної бази, розробка змісту роботи, складання попереднього плану дослідження й узгодження його з керівником;

- *основного (творчого)*, який реалізується відповідно до вимог щодо організації наукового дослідження і передбачає безпосереднє виконання здобувачем вищої освіти індивідуального завдання, перевірку розділів (частин) кваліфікаційної роботи науковим керівником:

- збирання й обробку фактичного матеріалу, виконання науково-дослідного завдання, написання розділів на основі обробленого теоретичного і практичного матеріалу;

- викладення тексту роботи згідно з її структурою, проведення експериментальної роботи (якщо робота передбачає експериментальну частину);

- формулювання висновків та рекомендацій;

- підготовку публікацій з тематики дослідження;

- подання роботи на перевірку науковим керівником;

- редагування роботи з урахуванням зауважень керівника;

- *прикінцевого* – перевірка тексту на академічний плагіат і попередній розгляд (передзахист) результатів роботи з метою вирішення питання щодо

допуску (не допуску) здобувача до захисту на засіданні Екзаменаційної комісії (ЕК), оформлення роботи; оформлення в установленому порядку оцінювальних документів: звіту (довідки) про перевірку роботи на ознаки академічного плагіату, відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії; подання МКР з усіма документами й матеріалами до ЕК;

• *підсумкового* – підготовка доповіді та ілюстративних матеріалів (презентації) до захисту кваліфікаційної роботи перед ЕК, безпосередній захист, оголошення результатів захисту (оцінки).

Раціонально спланувати та організувати роботу над дослідженням, правильно розподілити власний час, ґрунтовно і своєчасно опрацювати обрану тему допоможе такий алгоритм:

- вибір теми дослідження;
- підбір джерел та їх опрацювання;
- визначення методології дослідження (об'єкта, предмета дослідження, мети і завдань, гіпотези (*за потребою*) та методів дослідження);
- складання плану роботи, узгодження його з керівником;
- написання тексту роботи згідно з її структурою;
- формулювання висновків / рекомендацій;
- подання чорнового варіанту роботи науковому керівникові;
- усунення зауважень, доопрацювання роботи;
- попередній захист роботи на кафедрі;
- отримання відгуку наукового керівника та рецензії на кваліфікаційну роботу;
- остаточне оформлення тексту роботи;
- захист МКР.

Виконання кваліфікаційної роботи відбувається відповідно до графіку навчального процесу та розкладу атестації відповідної спеціальності, затверджених ректором / першим проректором університету.

1.2.1. Визначення і затвердження тематики МКР

Написання кваліфікаційної роботи починається з вибору теми дослідження. Тематика магістерських кваліфікаційних робіт розробляється та щорічно оновлюється кафедрою хореографії з урахуванням її планової наукової проблематики, кола наукових інтересів керівників і пропонується здобувачам на початку навчального року. Тематика магістерських робіт повинна відповідати напряму підготовки випускової кафедри, сучасним запитам системи освіти та бути спрямованою на вирішення завдань, пов'язаних із діяльністю вчителя хореографії.

Тема дослідження може бути обрана магістрантом або з переліку тем, запропонованих випусковою кафедрою, або обрана магістрантом самостійно (за умови обґрунтування її актуальності і доцільності) відповідно до його інтересів, нахилів і уподобань. Запропоновану магістрантом тему розглядають на засіданні

кафедри, затверджують чи відхиляють її. Тема наукової роботи обов'язково погоджується з науковим керівником.

Основними критеріями вибору теми кваліфікаційного дослідження є:

- відповідність спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія);
- урахування потенційної можливості зв'язку з майбутньою професійною діяльністю магістранта;
- актуальність, елементи новизни і перспективність обраної теми;
- ступінь вивчення теми попередниками;
- наявність доступної для здобувача і достатньої для розкриття теми джерельної бази;
- можливість виконання теми на кафедрі хореографії;
- зв'язок теми з конкретними науковими планами та довгостроковими програмами кафедри хореографії;
- можливість отримання від упровадження результатів дослідження науково-освітнього ефекту;
- особисті наукові інтереси здобувача.

Рекомендована тематика магістерських робіт наведена у додатку Г.

Тема магістерської кваліфікаційної роботи повинна бути стислою, лаконічною, без скорочень, окреслювати межі проведення дослідження, відповідати обраній науковій спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (завдання), вказувати на мету і предмет дослідження та його завершеність. У назві небажано використовувати ускладнену термінологію і уникати назв, що починаються зі слів: «Дослідження питання...», «Вивчення процесу...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...», «Розробка і дослідження ...», що недостатньо відбивають сутність досліджуваної проблеми. Назва теми роботи повинна бути конкретною, узгоджуватися з об'єктом і предметом дослідження.

Обрану тему роботи закріплюють за здобувачем та науковим керівником наказом ректора і вона не може бути змінена на власний розсуд. У виняткових випадках, на підставі мотивованої, узгодженої з науковим керівником заяви здобувача вищої освіти та службової записки завідувача кафедрою, тему кваліфікаційної роботи змінюють і затверджують додатковим наказом ректора Університету.

Після визначення на кафедрі теми магістрант із науковим керівником розробляє індивідуальний план-графік виконання магістерської роботи, що є основою для відбору та систематизації матеріалів, послідовного та логічного викладу результатів дослідження, із зазначенням усіх етапів та офіційних термінів виконання.

У магістерській роботі важливо, щоб магістрант самостійно обґрунтовував свої судження, робив узагальнення та практичні рекомендації, аргументував усе це достатнім фактичним матеріалом.

Починаючи виконання магістерської роботи, здобувач повинен чітко уявити її структуру та зміст. При цьому усі складові частини роботи повинні бути логічно взаємопов'язані та переконливо аргументовані.

Над науковою роботою здобувач працює під контролем наукового керівника впродовж усього терміну, визначеного освітньою програмою і навчальним планом.

1.2.2. Наукове керівництво магістерською роботою

Науковими керівниками кваліфікаційних робіт, як правило, призначають осіб із професорсько-викладацького складу кафедри (університету), що мають науковий ступінь та / або вчене звання. В окремих випадках керівниками можуть бути призначені науково-педагогічні працівники без наукового ступеня та звання, які мають ґрунтовні знання з проблематики магістерського дослідження, за погодження завідувача випускової кафедри.

Науковий керівник:

- допомагає здобувачеві обрати найбільш перспективний і актуальний напрям дослідження та остаточно визначитися з темою роботи;
- знайомить здобувача з вимогами щодо підготовки та захисту МКР, термінами її виконання та подання до захисту;
- рекомендує, за потреби, основні джерела за обраною темою дослідження;
- допомагає здобувачеві визначити коло питань, що мають висвітлюватися в МКР, та перелік завдань, які повинні вирішуватися в ході її написання;
- надає здобувачеві консультації з питань написання МКР, проведення експерименту;
- відстежує перебіг виконання роботи, контролює її своєчасне подання до захисту;
- рекомендує форми апробації та оприлюднення результатів дослідження (наукова стаття, тези доповідей на науковій конференції, виступ на семінарі чи конференції тощо);
- консультує щодо підготовки доповіді до захисту;
- надає відгук на МКР;
- може бути присутнім та виступати на засіданні ЕК із захисту МКР.

Керівник кваліфікаційної роботи здійснює такі **функції контролю**:

- висловлює зауваження до роботи загалом або до окремих її структурних частин;
- вимагає виправлення помилок змістового, технічного чи мовностилістичного характеру;
- повертає роботу на доопрацювання із власними рекомендаціями;
- приймає рішення про невідповідність роботи чинним вимогам та інформує про це здобувача вищої освіти та завідувача випускової кафедри;
- передає у встановленому порядку електронний варіант кваліфікаційної роботи в бібліотеку імені М. А. Жовтобрюха для її перевірки на антиплагіатних програмах. За результатами перевірки ознайомлюється зі звітом подібності і приймає рішення про допуск роботи до попереднього захисту. У разі негативного

результату перевірки повертає здобувачеві роботу на доопрацювання. Повторна перевірка відбувається відповідно до «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату ПНПУ імені В. Г. Короленка»;

– разом зі здобувачем подає завідувачу випускової кафедри повністю виконану та перевірену кваліфікаційну роботу для її попереднього захисту.

Для успішного захисту кваліфікаційної роботи **здобувач вищої освіти повинен:**

– постійно підтримувати наукові контакти з науковим керівником, дослухатися до його порад, отримувати від наукового керівника консультаційну допомогу;

– дотримуватись узгодженого з керівником календарного плану підготовки МКР, звітувати в зазначені терміни перед керівником про хід роботи;

– написати та оформити текст МКР у встановлений термін згідно з чинними вимогами;

– у випадку претендування на високу оцінку (80-100 балів), здійснити апробацію результатів дослідження на конференції і мати публікацію з теми МКР;

– вчасно подати МКР на перевірку на академічний плагіат;

– своєчасно подати МКР на кафедру для попереднього розгляду, отримати зовнішню рецензії та відгук наукового керівника, мати відповідні супровідні документи до роботи;

– готувати доповідь та ілюстративні матеріали до захисту кваліфікаційної роботи на засідання ЕК.

Виконавець МКР несе персональну відповідальність за достовірність матеріалу, поданого в роботі, відповідність зроблених у роботі посилань на використані літературні джерела, неухильно дотримуватись правил академічної доброчесності.

У разі невиконання здобувачем вищої освіти плану підготовки кваліфікаційної роботи, відсутності тексту роботи, оформленого згідно з вимогами, несвоєчасного подання роботи до попереднього захисту та до захисту, низького рівня унікальності тексту МКР, підтвердженого звітом подібності за результатами перевірки на академічний плагіат, здобувачу за рішенням випускової кафедри може бути відмовлено в допуску до захисту кваліфікаційної роботи.

Важливо!

Науковий керівник не є ні співавтором, ні редактором МКР і тому не повинен виправляти всі наявні в магістерській роботі теоретичні, методологічні, стилістичні та інші помилки. Він а виступає наставником, який надає методичні рекомендації, консультації, систематично контролює виконання роботи.

Магістрантові слід періодично (за обопільною домовленістю) інформувати наукового керівника про хід підготовки магістерської роботи, обов'язково доводити до відома про можливі відхилення від затвердженого графіка виконання дослідження.

Рекомендації та зауваження наукового керівника магістрант повинен сприймати творчо. Він може враховувати їх або відхиляти на свій розсуд,

оскільки відповідальність за теоретично і методологічно правильну розробку та висвітлення теми, якість змісту та оформлення МКР лежить на ньому.

1.2.3. Підбір джерельної бази

Після визначення теми дослідження необхідно розпочати пошук, аналіз і систематизацію джерел, перегляд бібліотечних каталогів. Слід ознайомитись із фаховими часописами, науково-методичними періодичними виданнями, у яких можуть бути опубліковані необхідні матеріали тощо.

Послідовність опрацювання джерельної бази:

1. На комп'ютері потрібно створити кілька файлів-папок відповідно до назв запланованих розділів чи підрозділів.

2. У ці папки накопичувати цифрові копії відібраних наукових праць, при цьому необхідно на початку кожного файлу (безпосередньо в ньому) записувати точні вихідні відомості праці (прізвище автора, повну назву статті / книги, рік видання та видавництво, загальну кількість сторінок), щоб у подальшому не втратити вихідні дані джерела.

3. Якщо потрібну літературу було відскановано в паперовому варіанті, то такий бібліографічний опис потрібно зробити на першому аркуші.

4. Виписувати цитати варто одразу в текстовий файл (бажано зберігати у форматі *.rtf*), при цьому зазначаючи в дужках бібліографічні відомості про джерело.

5. Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал.

Для організації наукових джерел можна також використати сучасні референс-менеджери.

1.2.4. Складання змісту роботи

Після опрацювання літературних джерел, збору та систематизації дібраного матеріалу наступним кроком має бути продумування та розробка детального плану кваліфікаційної роботи (остаточна версія плану для чистового варіанту роботи становить основу змісту). Здобувач має запропонувати власне бачення структури кваліфікаційної роботи: кількість розділів, підрозділів, а також їхні робочі назви. Процес уточнення структури є складним і може тривати впродовж усієї роботи над дослідженням.

Попередній зміст роботи узгоджується з науковим керівником. У разі виникнення зауважень зміст змінюють відповідно до рекомендацій наукового керівника.

1.2.5. Визначення методології дослідження

Після складання попереднього плану роботи здобувач приступає до визначення об'єкта та предмета дослідження, тобто чітко окреслює, що саме він

буде досліджувати; формулює мету; з мети роботи випливають завдання, які повинен виконати здобувач. Чітко сформульовані завдання дозволять раціонально структурувати кваліфікаційну роботу та виконати її на високому рівні. По суті, у завданнях слід виокремити очікувані результати дослідження. Після написання всього тексту роботи можливе уточнення формулювань цих структурних елементів вступу й узгодження з результатами експерименту та висновків. На даному етапі доцільним є також вибір методів дослідження.

1.2.6. Написання основного тексту роботи

Проаналізований та систематизований матеріал подають відповідно до змісту в окремих розділах і підрозділах. У кожному розділі кваліфікаційної роботи висвітлюють самостійне питання, а в підрозділі – його окрему частину.

Тема повинна бути розкрита без пропуску логічних ланок, тому на початку роботи над розділом слід визначити його головну ідею, а також укласти тези кожного підрозділу. Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів, аналізом конкретного практичного досвіду. Потрібно уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Доцільно компонувати текст так, щоб у ньому знайшлося місце для внутрішньотекстових посилань. Це обґрунтовує доцільність окремих фрагментів кваліфікаційної роботи, свідчить про її зв'язність і цілісність.

1.2.7. Формулювання висновків / рекомендацій

Достовірність висновків підтверджують теоретичним та практичним обґрунтуванням отриманих результатів. При формулюванні висновків слід звернути увагу на логічність та аргументованість викладу, увесь текст має бути підпорядкований основній ідеї дослідження. Висновки формулюють відповідно до мети, завдань і гіпотези (*за потребою*) кваліфікаційної роботи. Висновки є повністю власною думкою здобувача й не повинні містити цитувань чи повторювати чужі думки.

Стислі висновки слід подавати наприкінці кожного розділу, а розширені – у кінці роботи. За потреби рекомендації надають на основі загальних висновків роботи.

1.2.8. Подання чорнового варіанту роботи науковому керівникові

Чорновий варіант кваліфікаційної роботи необхідно подати науковому керівникові для ознайомлення та формулювання рекомендацій і зауважень. Чернетку подають не пізніше, ніж за півтора місяці до захисту, щоб науковий керівник мав достатньо часу для ознайомлення з нею, уже структурованою згідно з вимогами (титульний аркуш, зміст, вступ, текст, висновки та список використаних джерел). ***Небажано подавати роботу частинами, адже науковий керівник не побачить цілісної картини й не зможе сформулювати коректні зауваження та рекомендації.***

Науковий керівник, ознайомившись із текстом кваліфікаційної роботи, формулює зауваження та рекомендації. Здобувач вищої освіти узгоджує з науковим керівником текст кваліфікаційної роботи, редагує та оформлює його в чистовому варіанті.

1.2.9. Усунення зауважень, доопрацювання роботи

Після остаточного узгодження чернетки з керівником оформляється чистовий варіант роботи. Кваліфікаційну роботу старанно перевіряють, уточнюють назви розділів, підрозділів, таблиць, послідовність розміщення матеріалу, вивіряють цифрові дані, обґрунтованість і чіткість формулювань, висновків та рекомендацій.

Науковий керівник відповідно до графіка подає роботу на перевірку на академічний плагіат до бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха. На основі отриманого звіту подібності науковий керівник приймає рішення про допуск до передзахисту / доопрацювання роботи.

Після усунення зауважень здобувач здійснює чистове оформлення роботи, подає її на кафедру та готується до захисту.

1.2.10. Підготовка до захисту

Підготовка до захисту включає написання доповіді та створення презентації.

Доповідь, як правило, можна поділити на три частини. Перша частина ґрунтується на основних складових вступу роботи. Друга частина, найбільша в доповіді, присвячується основним результатам дослідження (у доповіді не бажано докладно зупинятись на теоретичних положеннях). Закінчується доповідь підсумковою частиною, яка складається на основі тексту висновків кваліфікаційної роботи. У ній перераховуються її основні результати.

Рекомендована структура доповіді та зміст її окремих елементів наведено у таблиці:

Структурний елемент доповіді	Зміст	Рекомендована тривалість, хвилин
Загальна характеристика роботи	Стисло: актуальність дослідження, характеристика проблеми, об'єкт, предмет і мета роботи, стан і досвід розв'язання проблеми	2–3
Характеристика проведеного дослідження	Описання власних досліджень і розробок: визначення обраних шляхів дослідження й розв'язання проблеми, аналітичні обґрунтування аргументів і фактів, огляд методик і локальних результатів досліджень, виконаних розрахунків, створених моделей чи схем. Увага концентрується на аргументації положень наукової новизни	2–3

Результати і висновки	Характеристика отриманих наукових і практичних результатів, пропозицій і рекомендацій, загальні висновки. Увага концентрується на власному внеску в розв'язання проблеми	3–4
-----------------------	--	-----

Успішність виступу зумовлена дотриманням певних правил, зокрема:

- упевнено й системно викладати результати своєї роботи, користуватися текстом лише за необхідності, що засвідчуватиме належну підготовку до виступу;
- не використовувати довгі складні фрази й словосполучення, намагатися вживати короткі речення;
- не перевантажувати виступ цифрами, фактами й цитатами;
- давати чіткі, суттєві відповіді на запитання та зауваження;
- суворо дотримуватися регламенту.

Після того, як буде визначено та продумано структуру доповіді, доцільно підготувати мультимедійну *презентацію* (презентація не є обов'язковим елементом доповіді здобувача). Головна мета презентації – це забезпечення стислої візуальної демонстрації основних результатів кваліфікаційної роботи. Презентація має зробити доповідь більш цікавою, наочною та зрозумілою для слухачів. Вона виконується за допомогою програмного забезпечення MS POWERPOINT. Орієнтовна структура презентації:

1-й слайд – інформація з титульної сторінки роботи (назва кафедри, тема, ПБ здобувача, ПБ, науковий ступінь та вчене звання наукового керівника роботи, тема, рік захисту);

2-й слайд – актуальність теми роботи та проблема дослідження, об'єкт, предмет дослідження, мета та завдання роботи, основні методи дослідження;

3-5-й слайди – інформація з першого розділу, основні висновки;

6-8-й слайди – інформація з другого-третього розділів;

7-10-й слайди – короткі висновки роботи.

На останньому слайді пишеться «Дякую за увагу!». Слайди мають бути читабельні, пронумеровані та взаємопов'язані з доповіддю.

Кількість слайдів має бути достатньою для послідовного та повного розкриття теми кваліфікаційної роботи.

1.3. Структура магістерської кваліфікаційної роботи

Структура науково-дослідної роботи визначається метою і завданнями дослідження, логікою розгортання наукового матеріалу, методологією його структурування. Незалежно від обраної теми структура МКР є такою:

- титульний аркуш;
- зміст (включає всі нижче перераховані структурні складники роботи);
- перелік умовних скорочень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина, яка складається з розділів (кількість зумовлена специфікою спеціальності / освітньої програми) та підрозділів;

- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності, не враховують до загального обсягу роботи).

1. **Титульний аркуш** (див. Додаток А). МКР розпочинається титульним аркушем, який є її першою сторінкою. На ньому зазначають назву міністерства, назву закладу вищої освіти, факультету, кафедри, де виконується робота, повну назву теми роботи, курс, групу, форму навчання, спеціальність, назву освітньої програми, прізвище та ініціали студента, котрий виконував роботу, учений ступінь та / або вчене звання, прізвище та ініціали наукового керівника, рік і місце виконання роботи. У лівій верхній частині – резолюція завідувача кафедри: «Рекомендовано до захисту» та підпис.

2. **ЗМІСТ** (див. Додаток Б). Зміст розміщується на наступній сторінці. Він містить назви та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, пунктів (якщо вони мають заголовки), а також вступу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків (їх назви до змісту роботи можна не включати, вказуючи натомість лише «ДОДАТКИ» та номер сторінки першого додатку). Усі сторінки роботи від титульної до останньої нумеруються арабськими цифрами без пропусків або літерних додатків. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Розділи зазвичай нумеруються арабськими цифрами (РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2). Підрозділи також мають порядкову нумерацію у межах основної частини роботи та позначаються теж арабськими цифрами, тільки через крапку (наприклад: 1.1; 2.1. тощо). Тобто номер підпункту включає номер розділу і порядковий номер підрозділу, що розділені крапкою. Підрозділи, на які ділиться розділ, не повинні співвідноситися один з одним як частина і ціле. Не дозволяється скорочувати заголовки у змісті або подавати їх в іншому формулюванні, послідовності та підпорядкованості порівняно із заголовками в тексті роботи.

Зміст МКР має відповідати таким вимогам:

- назви розділів мають відповідати темі та завданням дослідження, відображати логічний хід дослідження;
- назви усіх розділів і підрозділів у тексті роботи мають бути ідентичними з тими, які внесені до ЗМІСТУ;
- у кваліфікаційній роботі не може бути менше двох розділів;
- кожен розділ має включати не менш, як два підрозділи;
- назви (й зміст) окремих розділів та підрозділів не повинні містити однакову інформацію;
- назви розділів не повинні збігатися з назвою всієї роботи.

3. **ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ** (за необхідності). Такий перелік вводить перед ВСТУПОМ, якщо в роботі здобувача вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо. Перелік доцільно друкувати у дві колонки: у лівій за абеткою наводять скорочення, у правій – детальне їх розшифрування.

Якщо в тексті роботи спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, зазначений перелік не складають, а їх тлумачення наводять у тексті за першого згадування.

4. **ВСТУП** (див. Додаток В). Він є однією з найважливіших частин роботи, адже в концентрованому вигляді презентує все дослідження. У ньому розкривають актуальність обраної теми, окреслюють коло питань, яким присвячена робота, формулюють мету роботи, визначають об'єкт і предмет дослідження.

Доцільно, щоб вступ складався з таких структурних частин: актуальність теми, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза (якщо робота передбачає проведення експериментального дослідження), характеристика методів дослідження, рівень вивчення проблеми, елементи наукової новизни та практичне значення одержаних результатів, апробація результатів дослідження (за потребою), характеристика загальної структури роботи. Рекомендований обсяг вступу – 5-7 сторінок.

Актуальність теми – обов'язкова вимога до кваліфікаційної роботи. Це важливість, відповідність теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери діяльності. У цій частині кваліфікаційної роботи слід зробити загальний огляд досліджуваної проблеми, висвітлити окремі недостатньо досліджені аспекти, з'ясувати цінність визначеної теми на даному етапі розвитку суспільства. Важливим є посилення на державні документи, у яких зазначається дана проблема, доведення необхідності розв'язання конкретних практичних завдань, що допомагають змінити ситуацію при роботі з дітьми певної вікової категорії. Визначення актуальності будь-якої теми не слід починати здалеку. Воно повинно бути ясным і коротким, у межах 0,5 сторінки.

Обґрунтування актуальності обраної теми свідчить про вміння здобувача визначити назву теми із урахуванням її соціальної значимості, своєчасності, показує наукову обізнаність магістранта, його наукову зрілість і професійну підготовленість.

Правильна постановка й ґрунтовне формулювання аналізованих проблем мають важливе значення. Вони визначають стратегію дослідження, основні напрямки наукового пошуку, показують уміння магістранта відокремити головне від другорядного, оцінити вже відоме знання про проблему від виявлених фактів і положень.

Мета дослідження – це стисле формулювання бажаного кінцевого наукового результату роботи, якого прагне досягти автор у процесі власного дослідження. Не потрібно формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що такі слова вказують не на саму мету, а на засіб її досягнення. Формулюючи мету, можна використати такі дієслова: *з'ясувати, системно проаналізувати, схарактеризувати, розглянути, виокремити* тощо. Мета дослідження має узгоджуватися із назвою роботи, об'єктом і предметом дослідження.

З мети роботи випливають **завдання дослідження**, які деталізують та розкривають її. Вони дають уявлення про те, на що буде спрямована дослідницька діяльність. **Завдання** – це конкретні шляхи, засоби досягнення поставленої мети.

Завдання дослідження передбачають такі елементи:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їх вирішення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

- всебічне (при необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення певної проблеми, виявлення її типового стану, вад і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду (таке вивчення дозволяє уточнити, перевірити ті дані, які опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження);

- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення певної проблеми;

- експериментальна перевірка запропонованої системи заходів відносно відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цих проблем при певних затратах часу і зусиль;

- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ (організацій).

Зміст завдань формулюють, використовуючи такі поняття: *проаналізувати ...*, *вивчити ...*, *встановити ...*, *охарактеризувати ...*, *розробити ...*, *описати ...*, *виявити ...*, *здійснити ...*, *визначити ...*, *сформулювати ...*, *розкрити ...*, *дослідити ...*, *перевірити ...* тощо.

Формулювати завдання слід якомога ґрунтовніше, але лаконічно, оскільки опис їх вирішення становитиме зміст розділів й підрозділів роботи. Спираючись на завдання дослідження, автор робить висновки до кваліфікаційної роботи.

Слід пам'ятати, що завдання повинні бути повною мірою розкриті в основному змісті роботи. Оптимальними для МКР є 3-5 завдань.

За потреби уявлення мети дослідження дозволяє сформулювати **гіпотезу** – наукове припущення, яке висуває здобувач, для пояснення певного явища, що потребує перевірки дослідним або теоретичним шляхом. Лише за умов вивчення характерних рис досліджуваних явищ можна висловити гіпотетичне положення, що вимагає подальшої перевірки. Гіпотеза висувається в разі існування проблеми. Зазвичай гіпотеза – це певна ідея, що має імовірнісний характер. Тому для її підтвердження здобувач шукає нові наукові факти, ставить експеримент та аналізує його результати. Цінність гіпотези визначається нестандартністю, невідповідністю відомим знанням. У залежності від того, що хоче довести автор, відбираються та узагальнюються емпіричні факти, окреслюються шляхи їх вивчення й доповнення, спрямовуються хід та методи пошукової роботи. Гіпотеза не виникає у свідомості дослідника спонтанно, вона є результатом глибокого усвідомлення теоретичних праць та досвіду практичної діяльності у тій чи іншій галузі науки.

Гіпотеза організує процес дослідження, визначає його логіку та результат. Процес розвитку гіпотези проходить декілька етапів:

- вивчення об'єкта дослідження шляхом накопичення емпіричних та теоретичних знань, виокремлення на їх основі гіпотетично нових знань про нього;
- обрання методів дослідження задля доведення сформульованої гіпотези;
- доведення (або спростування) гіпотези, її уточнення та переконання в її істинності.

Способом перевірки гіпотези є практика, що підтверджує або спростовує гіпотетичні судження. Під час дослідження іноді висувують кілька гіпотез, одна з яких виявиться вірним припущенням. Гіпотези, що у ході дослідження виявляються хибними, також сприяють накопиченню досвіду дослідника, який у подальшому буде більш уважним.

Існує два типи гіпотез:

- *теоретичні гіпотези*, в основу яких покладено наукові закономірності, методологічні положення, логічні судження, аргументовані прогнозування, фундаментальні знання;
- *емпіричні гіпотези* ґрунтуються на результатах попереднього практичного досвіду.

Теоретичні та емпіричні гіпотези інакше називаються *пояснювальними* та *описовими*.

Пояснювальні гіпотези розкривають взаємозв'язки між складовими досліджуваного явища та з'ясовують причини, за яких це відбувається.

Описові гіпотези висвітлюють причини та можливі результати діяльності, але не розкривають закономірності, що їх спричинили. Так, гіпотези у навчально-творчих дослідженнях можуть виражати припущення, що той чи інший засіб у пропедевтиці навчання є ефективнішим, ніж інші засоби, але ця гіпотетично висловлена думка теоретично не пояснюється, а лише доводиться результатами експерименту. Гіпотезу не можна будувати, виходячи з очевидних істин, тому що вона завжди передбачає пошук нового в теорії та практиці науки.

Кожна гіпотеза підтверджується фактами аргументовано, що перетворює її з припущення на достовірне знання. Для цього розробляється методика дослідження, яка має бути адекватною обраному предмету, меті та завданням наукового пошуку.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом та предметом дослідження і закладена у самій назві обраної теми.

Об'єкт дослідження (процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення) – це та сфера, явище або процес, на які спрямована наукова діяльність з метою визначення суті, закономірностей, тенденцій або можливостей впливу, використання, поліпшення тощо. Об'єктом наукового дослідження можна визнати і сукупність зв'язків, відносин та якостей досліджуваного явища або загальну сферу пошуку, що знаходиться в полі зору дослідника. За таких обставин об'єктом може бути будь яка система, як от: система профілактики, система методів, система законодавчих актів тощо.

Предмет дослідження (міститься в межах об'єкта і являє собою частину від цілого (тобто об'єкта) – саме на ньому повинна бути спрямована увага, адже він

визначає тему магістерської роботи. Предмет повинен бути сформульованим вужче, ніж об'єкт. Він є елементом об'єкта, що включає сукупність властивостей і відношення об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах.

Предмет – це така властивість, характеристика, якість об'єкта, що досліджується. Предмет дослідження більш конкретний та включає в себе аспект (ракурс) обраної проблематики, що підлягає безпосередньому вивченню в даній роботі, установлюючи межі наукового пошуку в об'єкті.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом – та частина об'єкта, яка безпосередньо вивчається, що в цьому об'єкті дістає наукове пояснення. Важливою вимогою наукового дослідження є відповідність предмета об'єкту.

Визначення теми, об'єкту, предмету, мети і завдань дослідження складає єдиний пізнавальний процес, який іде від визначення загального простору дослідження до конкретизації в меті і завданнях.

Методи дослідження. Автор обирає методи, за допомогою яких планує вирішити конкретні завдання дослідження. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Під час написання наукової роботи дослідник користується:

- *теоретичними методами* (аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстракція і конкретизація, порівняння, класифікація, узагальнення, моделювання та ін.);

- *емпіричними* (вивчення інформаційних джерел з проблем дослідження, спостереження, опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування), оцінювання (метод експертів), тестування, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, дослідницька педагогічна робота, експеримент і т. д.);

- *статистичними або методами математичної статистики* з метою кількісної обробки даних та визначення статистичної значущості отриманих у ході експерименту результатів.

Важливо розуміти той факт, що успіх дослідження зростає завдяки поєднанню різних методів, які дозволяють усебічно розкрити явище, що вивчається, а також забезпечують взаємоперевірку об'єктивності отриманих результатів.

Рівень вивчення проблеми. У цій частині кваліфікаційної роботи характеризують найбільш цінні та актуальні наукові праці з досліджуваної теми та здійснюють огляд джерельної бази дослідження. Огляд літератури з теми дослідження, у якому розглядаються найбільш цінні, актуальні роботи, має бути систематизованим аналізом теоретичної, практичної новизни, значущості роботи, які слід згрупувати таким чином: роботи, що висвітлюють історію розвитку проблеми; теоретичні праці, які цілком присвячено розгляданій темі, а потім ті, що розкривають її частково. Слід наголосити на окремих аспектах теми, які цікавили вчених, зазначити, які висновки ними зроблено.

Слід зазначити, що у МКР характеристика рівня вивчення проблеми, огляд

джерел та методології можуть бути зроблені в першому розділі роботи, оскільки він є теоретичним. У ньому характеризують теоретико-методологічні підходи до вивчення проблеми, що досліджується.

Елементи наукової новизни – перелік результатів, отриманих автором кваліфікаційної роботи. Подають короткий виклад нових наукових положень (рішень), запропонованих магістром особисто. Кожне наукове положення чітко формулюють, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. Сформульоване наукове положення повинно читатися й сприйматися легко й однозначно (без нагромадження дрібних деталей).

Однак у багатьох авторів немає єдиного розуміння, як формулювати новизну, теоретичну та практичну значущість за змістом і за формою, як «відокремити» їх, не повторюючи одне й те саме, не дублюючи опису актуальності проблеми.

Для багатьох галузей науки новизна виявляється у наявності вперше сформульованих і змістовно обґрунтованих теоретичних положень, методичних рекомендацій, які впроваджені в практику і суттєво впливають на досягнення нових результатів. Новими можуть бути тільки ті положення кваліфікаційного дослідження, котрі сприяють подальшому розвитку науки або окремих її напрямів. Новизна історичних досліджень полягає у введенні до наукового обігу досі не використовуваних джерел, з'ясуванні генезису розвитку тієї чи іншої галузі знань, у розкритті закономірностей і основних шляхів розвитку науки і техніки.

Основою обґрунтування новизни може бути аналіз одержаних експериментальних даних, критичний огляд літератури, посилання на невідоме раніше джерело інформації, педагогічний досвід, що дає підстави довести недостатню вивченість обраної проблеми та розкрити зміст запропонованих нововведень.

Наявністю нових елементів характеризуються різні галузі педагогічної діяльності, практично всі компоненти навчання і виховання: принципи, методи, форми, засоби тощо. Новим є все, що використовується нестандартно, незвично, виходить за межі традиційних схем. Але не всі нововведення можна вважати науково-педагогічною новизною. Остання має визначатися лише тими результатами, які є корисними для теорії та практики хореографічної педагогіки і збагачувати саме педагогічні знання.

Нове знання в педагогіці можна структурувати так:

- 1) новизна результату (факт, явище, принцип, модель, теорія, концепція, закон);
- 2) новизна процесу (технологія освітньої діяльності, метод дослідження, моніторинг, діагностичний тест);
- 3) новизна висунутої ідеї (постановка проблеми, формулювання задач, висунення гіпотези).

Виділяють такі ступені (рівні) наукової новизни результатів дослідження:

- а) *перетворення* відомих даних, докорінна їх зміна – запропоновано принципово нові в даній галузі знання, які не просто доповнюють відомі

положення, а є самостійними і мають евристичну цінність. На цьому рівні результати дослідження можуть відкривати нові підходи до вивчення проблеми, розробляти невідомі раніше теорії, нові концептуальні положення тощо. Зміст такої новизни формулюють, використовуючи такі поняття: *вперше здійснено...*, *одержано...*, *розроблено...*, *визначено...*;

б) *доповнення*, розширення відомих даних – на цьому рівні наукові результати дослідження вносять у теоретичні й практичні знання нові елементи, не змінюючи їх суті (*удосконалено...*, *розширено...*, *доповнено...*);

в) *конкретизація*, уточнення відомих даних, поширення відомих результатів на новий клас об'єктів, систем – отриманий науковий результат деталізує та уточнює окремі відомі положення, використовує відомі методи для дослідження нових об'єктів і явищ (*набуло подальшого розвитку...*, *уточнено...*).

Якщо у кваліфікаційній роботі виділяють елементи наукової новизни, то необхідно коротко показати відмінність отриманих результатів здобувачем вищої освіти особисто від відомих раніше, описати ступінь новизни, конкретизувати особистий внесок автора з відповідними поясненнями, використовуючи такі вирази: *«вперше здійснено комплексне...»*, *«запропоновано ...»*, *«удосконалено ...»*, *«здійснено цілісний аналіз...»*, *«науково узагальнено та систематизовано...»*, *«розроблено модель (чи методику)...»*, *«досліджено специфічні зв'язки...»*, *«визначено причинно-наслідкові зв'язки, фактори впливу...»*, *«уточнено поняття...»*, *«одержав подальший розвиток ...»*, *«розширено уявлення про ...»* тощо. Не можна вдаватися до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в роботі зроблено, а насправді наукової новизни виявити неможливо.

Поняття наукової новизни досить відносно. Рівень нового в одержаних результатах може бути різний. Це визначається типом виконаного дослідження, умовами його використання. **Цілком зрозуміло, що для МКР як форми навчального завдання достатньою є наявність окремих елементів наукової новизни.**

Практичне значення одержаних результатів – надаються відомості про використання результатів роботи або рекомендації щодо їх використання із зазначенням певної галузі, теоретичного або практичного навчального курсу; стисло повідомляється про впровадження результатів дослідження, назвавши організації, у яких здійснена реалізація, форми реалізації. Це можуть бути як різні форми занять, уроків, проєктів у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, так і лекційні курси, практичні заняття з хореографічних дисциплін підготовки майбутніх вчителів хореографії.

Умовно можна виділити два можливі шляхи такого впровадження:

- *безпосередній*, коли отримані результати прямо адресуються закладам мистецької освіти, вчителям і викладачам для використання;

- *опосередкований*, коли результати включаються у мистецько-педагогічну теорію і як складова цієї теорії впливають на практику.

Обов'язковим для більшості досліджень має бути вироблення на основі одержаних результатів конкретних рекомендацій для учнів, учителів, вихователів, спрямованих на поліпшення освітнього процесу.

Апробація результатів дослідження (за потребою) – містить дані щодо участі та оприлюднення результатів дослідження автора в наукових конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка із оголошенням результатів своєї роботи та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програма конференції за темою роботи, у якій здобувач брав участь). Слід зазначити загальну кількість конференцій/семінарів, їх назву, рік та місце проведення, а також вказати на кількість публікацій із цієї теми. Для отримання високої оцінки (80-100 балів) здобувач **обов'язково** повинен підготувати та опублікувати наукову публікацію в збірнику матеріалів конференції або в іншому науковому виданні. Публікації здобувача освіти, які відповідають темі дослідження, необхідно включити до списку використаних у МКР джерел (опис – за вимогами до оформлення літературних джерел). У тексті розділів роботи доцільно надавати на власні публікації відповідні покликання.

Завершують вступ описом **структури роботи**, у якій необхідно надати перелік основних структурних компонентів кваліфікаційної роботи, вказати загальну кількість сторінок, кількість сторінок основного тексту, кількість уміщених таблиць і рисунків, кількість найменувань, зазначених у списку використаних джерел. Наприклад: «Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (108 найменувань). Повний обсяг магістерського дослідження – 108 сторінок, із них 99 – основного тексту».

До основного тексту не зараховуються сторінки зі списком використаних джерел, переліком умовних позначень і додатками (ці сторінки входять до загального обсягу роботи).

5. Основна частина. У розділах основної частини викладають зміст дослідження: важливі теоретичні положення, що визначають сутність обраної теми, предмет дослідження; розкривають завдання та мету роботи, визначені у вступі; огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень; виклад загальної методики та основних методів досліджень, експериментальну частину і методику досліджень, відомості про проведені теоретичні або експериментальні дослідження; аналіз і узагальнення результатів досліджень. Якщо завдання не розкриті чи розкриті частково, тоді вважають, що робота не виконана. Це ж стосується й мети дослідження.

Основна частина магістерської роботи складається, як правило, з *теоретичної* (викладеної у першому розділі) та *практичної (прикладної)* (викладеної у другому–третьому розділах) складових наукового дослідження.

При написанні тексту роботи здобувач вищої освіти може використовувати цитування, аналізувати теоретичні концепції інших авторів, але при цьому не допускати механічне запозичення думок інших авторів.

Здобувач обов'язково повинен покликатися на авторів цих думок, інакше роботу вважатимуть плагіатом, вона не буде допущена до захисту. Важливо, щоб здобувач у тексті роботи викладав власні думки та робив самостійні висновки.

Основна частина має бути структурованою й упорядкованою: виклад матеріалу дослідження здійснюється відповідно до змісту послідовно у розділах, підрозділах (пунктах, підпунктах – за потребою). Найбільш вдалим є поділ

кваліфікаційної роботи на 2-3 розділи, але допускають більше. Кожний розділ починають з нової сторінки. Кількість підрозділів визначається дослідником самостійно і обумовлюється завданнями роботи, авторським задумом, змістом роботи. Бажано, щоб у кожному розділі було 2-3 підрозділи. У кожному розділі має бути завершеність змісту, головна ідея; матеріал повинен викладатися логічно, лаконічно, аргументовано та відповідати вимогам, які висуваються до кваліфікаційних робіт; у кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку.

Структура основної частини роботи повинна точно відповідати обраній темі та повністю розкривати реалізацію завдань магістерського дослідження. Основні розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших літературних джерел.

РОЗДІЛ 1 в основному присвячений теоретичним основам дослідження предмету магістерської роботи й критичному огляду літератури з обраної теми. Якщо у вступі лише коротко і аргументовано пояснюється, чому актуальна в науковому і практичному аспекті ця тема, доводиться необхідність її опрацювання, то ретельний огляд джерел з обраної теми висвітлюється окремо в теоретичному розділі. Заголовок цього розділу має змістовно відображати сутність проблеми, яка розглядається в магістерській роботі. Дотримуючись принципів послідовного та цілісного викладу наукових матеріалів, слід стисло й лаконічно висвітлити ступінь розкриття проблеми в сучасній вітчизняній та зарубіжній науковій думці, зазначити ті питання чи аспекти досліджуваної проблеми, які потребують вивчення. Аналізуючи літературні джерела, обов'язковим є висвітлення різнобічного трактування проблеми, порівняння точок зору представників різних наукових шкіл, використання статистичних даних з обов'язковим посиланням на джерела їх опублікування, а головне – висловлення *власного ставлення* до тих чи тих положень.

У цьому розділі відповідно до теоретичних завдань дослідження рекомендується подавати огляд і узагальнення існуючих у відповідній галузі досліджень, авторські висновки із визначенням перспектив подальших дослідницьких пошуків, теоретико-методологічне обґрунтування гіпотези дослідження (у залежності від виду дослідження).

Виклад матеріалу можна вести або в хронологічній послідовності, або за проблемними питаннями. Вибір того чи іншого варіанта залежить від характеру теми і зібраного матеріалу, глибини висвітлення окремих питань у науковій літературі.

Перший розділ повинен скласти теоретичну основу для другого та третього розділів. З цією метою здобувач подає тільки той теоретичний матеріал, який є необхідним для розв'язання практичних питань, визначених цілями та завданнями магістерської роботи. Невиконання цієї вимоги призводить або до надмірного збільшення обсягу першого розділу, або до відриву від змісту другого та третього

розділів. Тому цей розділ повинен являти собою не виклад загальновідомих положень з навчальних дисциплін, а бути аналізом теорії за темою, обраною магістрантом. Результатом теоретичного дослідження має бути сформований теоретичний підхід щодо визначеної проблеми, її основних питань, підходів і критеріїв оцінки.

Теоретична сторона проблеми, що наведена в першому розділі, повинна продемонструвати рівень знань магістранта, його ерудицію в зазначеній галузі та стати інструментом до розв'язування поставлених в роботі завдань.

Наприкінці першого розділу на підставі теоретичного аналізу літератури та її узагальнення формулюються вихідні положення, які й будуть взяті магістрантом за основу його дослідження, визначатимуть обраний напрям наукового пошуку (визначається методологічна основа дослідження, обґрунтовуються об'єкт та предмет дослідження, що стає підґрунтям критеріїв дослідження).

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 30% загального обсягу магістерської роботи.

У подальших розділах на основі теоретичних положень РОЗДІЛУ 1 з висвітленням повнотою викладають результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розроблення проблеми. Дослідник повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів, їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень, негативні результати, які обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень, різноаспектно аналізувати досліджувану проблему і пропонувати шляхи її рішення.

РОЗДІЛ 2 магістерської роботи має аналітико-дослідницький характер і передбачає або глибокий аналіз наукової проблеми з використанням певних методів дослідження, або емпіричне (експериментальне) дослідження предмету магістерської роботи. У цьому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення завдань і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення магістерських досліджень та результати власного дослідження. У теоретичних роботах розкривають методи розрахунків, гіпотези, що розглядають, в експериментальних – описують власне емпіричні чи експериментальні дослідження та їх результати (визначають завдання і методику дослідження, принципи дії та характеристики розробленої методики; подають детальний опис досліджуваної групи, використаних методик та окремих методів; описують сам експеримент, його етапи та їхню послідовність), опрацьовують та перевіряють власну робочу гіпотезу.

Усі аналітичні обчислення, таблиці, графіки, діаграми цього розділу супроводжують тлумаченням та висновками, які дозволяють визначити сутність і стан явищ та процесів, що досліджуються, розкрити їх особливості та тенденції розвитку, створити базу для виявлення невикористаних резервів удосконалення діяльності об'єкта дослідження.

Якщо дослідження має експериментальний та прикладний характер, обов'язковою його умовою є активне застосування експерименту як наукового

методу та організаційної форми, а також застосування безпосередньо методів педагогічної діагностики.

Експериментально-практична частина містить у собі уточнення мети та завдань експериментально-дослідницької роботи, викладення методики її проведення, опис експерименту, фіксацію й аналіз отриманих результатів, висновки.

Під час дослідно-експериментального дослідження (спостереження, опитування, анкетування, тестування, діагностика тощо) проводять:

- перевірку теоретичних положень запланованого дослідження;
- підтвердження (при необхідності, сумніву) чи уточнення літературних даних;
- обґрунтування методики дослідження з урахуванням визначених мети, гіпотези і завдань;
- планування всіх етапів дослідження та проведення експерименту.

Експериментальна робота має включати *констатувальний, формувальний та контрольний етапи*, їхній опис і аналіз проміжних та остаточних результатів. Назви параграфів цієї частини мають відображати зміст кожного етапу експериментальної роботи. Завершують роботу висновки з експерименту.

Важливим є проведення *констатувального експерименту*, який дає можливість виявити стан явища, яке вивчається, в умовах дії існуючого складу факторів, тобто тих, які були визначені до експерименту і не змінювались. Останнє зауваження свідчить, що цей емпіричний процес не є в повному значенні експериментом. Тому його нерідко називають констатуючим або діагностичним зрізом даних про стан досліджуваного педагогічного явища. Констатувальний експеримент є описом параметрів і критеріїв оцінки діагностованого об'єкту або явища. Для його проведення спочатку розробляють критерії і показники оцінювання досліджуваного феномену; далі добирають методи оцінювання, що відповідають показниками; далі – шкалу оцінювання, якщо це не психологічні тести.

Для проведення констатувального експерименту визначається кількість експериментальних об'єктів та методи дослідження (здебільшого емпіричні – бесіда, анкетування, спостереження, вивчення документації, продуктів діяльності дітей), підбиваються підсумки. Після цього здобувачем у магістерській роботі повинна бути представлена власна методика або програма проведення дослідження, яка є ефективною для розв'язання даної проблеми (пропонуються творчі завдання, бесіди з дітьми і батьками, цікаві засоби навчання і виховання).

Як правило, констатувальний експеримент описується в першому параграфі розділу за такою послідовністю: завдання констатувального експерименту; термін та база його проведення; кількість осіб, що брали участь в експерименті (визначення контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп); зміст методик констатації (для найбільш відомих методик достатньо вказати назву та критерії оцінки; маловідомі, оригінальні методики описуються повністю); результати констатації (таблиці, графіки, діаграми) та їх аналіз; висновки (стан проблеми; вихідні рівні ЕГ та КГ).

Другий параграф цього розділу присвячується опису *формувального експерименту*, сутність якого становить перевірка ефективності пропонованої магістрантом методики. Його мета полягає в тому, щоб довести, завдяки впливу яких активних факторів можна досягти потрібних результатів освітнього процесу. Методика формувального експерименту повинна розкривати шляхи реалізації мети дослідження (зазначаються використані засоби, окреслюється зміст роботи, її форми та система їх планування, описуються методи, прийоми та ін.).

Формувальний експеримент – це методичні рекомендації, ефективність яких доведена експериментально. Він спрямований на вивчення психолого-педагогічного явища безпосередньо в процесі спеціально організованого експериментального навчання. Тобто, освітній процес в експериментальних класах організовується із запровадженням експериментального фактору, а в контрольних – без його застосування.

Формувальний експеримент може оформлюватися у вигляді припущення і включати основні напрями дослідницької роботи, може проводитись апробація окремих методів та прийомів, надаватись рекомендації. Підставою для такої форми роботи може бути те, якщо здобувач лише рік працює над темою наукового дослідження і якщо не має можливості організувати дослідницьку базу для проведення експерименту. У цьому разі контрольні зрізи можуть не проводитись, а висуватися припущення щодо ефективності сформульованої гіпотези дослідження.

У мистецькій педагогіці в основу формувального експерименту в МКР може бути покладено певний проєкт або захід, що має цілеспрямовану дію на формування або розвиток зазначених якостей, навичок тощо. Він може бути спеціально розроблений і впроваджений магістрантом. Проєкт дозволяє водночас створити усі запропоновані автором умови, методи тощо, знайти час, залучити більшість досліджуваних, індивідуально підійти до кожного учня, спостерігати за ними під час підготовки до заходу або проєкту.

Формувальна методика розробляється дослідником на основі аналізу методичної літератури, узагальненні педагогічного інноваційного досвіду, деяких попередніх дослідних заходах, у межах яких автор може визначати найбільш суттєві методи впливу на феномен, що формується. На основі усього вищезгаданого автор формує свою методику, ефективність якої перевіряється експериментально.

Формувальний експеримент проводиться в експериментальній групі, а результати порівнюються з результатами, які отримуються в контрольній групі. Задля наочності результатів порівняння застосовують гістограми.

Результатом формувального експерименту є заповнені протоколи спостережень, статистично опрацьовані результати, що подаються у вигляді схем, таблиць, графіків, поглиблене формулювання гіпотези.

Якщо формувальний експеримент було проведено, то за його результатами проводиться *контрольний експеримент*. Послідовність його опису така:

1. Вказуються контрольні методики (якщо вони аналогічні методикам констатувального експерименту, то достатньо вказати їх назву; якщо в них внесені зміни, то розкривається характер цих змін та причини їх внесення; якщо

застосовано нові методики, то вони описуються, включаючи критерії оцінки).

2. Наводяться результати контрольного експерименту у порівнянні з даними констатувального (порівняльні таблиці, графіки, діаграми) та подається їх кількісний та якісний аналіз.

3. Робляться висновки щодо показників приросту отриманих даних.

Текст роботи може ілюструватися діаграмами, таблицями тощо. Кожна таблиця (діаграма) повинна мати заголовок, який відтворює її зміст та порядковий номер. Заголовки розміщують над таблицями (діаграмами).

Контрольний експеримент проводиться з метою виявлення динаміки показників рівня сформованості об'єктів вимірювання в експериментальних і контрольних групах і порівняння їх між собою. Вимірювання здійснюється за тими ж показниками й критеріями та за допомогою тих самих методів, що у констатуючому експерименті. Результатом контрольного експерименту є заповнені протоколи спостережень, статистично опрацьовані результати, що подаються у вигляді схем, таблиць, графіків, висновки стосовно підтвердження або спростування гіпотези експериментального дослідження, повне формулювання гіпотези.

Важливо!

Радимо здійснювати експериментальну роботу за наявності об'єктивно існуючих умов. Якщо немає можливості створити експериментальну та контрольну групу, краще здійснити констатувальний експеримент та надати методичні рекомендації, що зроблені на основі безпосереднього досвіду. Якщо за об'єктивних обставин не можливо здійснити формувальний експеримент, в другому розділі після констатувального експерименту можуть бути узагальнені методичні рекомендації на основі наукової літератури, власного викладацького досвіду, узагальнення педагогічного досвіду інших викладачів та вчителів-практиків. У якості складників методики рекомендуємо розкрити визначені наукові підходи, педагогічні принципи, педагогічні умови, методи. Подавати результати, які засвідчують їх ефективність.

Обсяг другого розділу – 30-40% загального обсягу роботи.

РОЗДІЛ 3 носить прикладний характер. У ньому на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також з урахуванням результатів аналізу й висновків проведеного в другому розділі роботи, необхідно обґрунтувати шляхи і заходи удосконалення культурно-освітньої та мистецької діяльності, викласти пропозиції, розробити конкретні рекомендації, методики, прийоми, методи, підходи щодо досягнення цілей у відповідності з темою магістерської роботи, щодо перспектив розвитку та удосконалення діяльності обраного об'єкта дослідження (об'єкта у цілому або його окремих структурних одиниць).

Це має бути не лише перелік необхідних дій, а й конкретні, логічно досліджені та обґрунтовані механізми, інструменти, пропозиції. При написанні цього розділу автор має виявити свої фахові здібності, здобуті знання та вміння застосувати їх на практиці. Здобувач повинен обґрунтувати власні пропозиції, переконливо аргументуючи їх практичними даними, наведеними у другому розділі. При цьому магістрант повинен виявити самостійність та ініціативу. Якщо

магістрант не має можливості запропонувати власне рішення, то ним на підставі критичної переробки вітчизняного та світового досвіду обирається варіант, що може бути реально здійснений в конкретних умовах. Доцільно наводити результати анкетувань, проведених за розробленими здобувачем анкетами, а також результати експертних оцінювань, організованих магістрантом.

Зазвичай третій розділ передбачає розробку рекомендацій, шляхів оптимізації, профілактики тощо досліджуваного явища. Розробляти рекомендації (інше, перелічене вище) варто на основі отриманих результатів емпіричного/експериментального дослідження, урахувавши проблеми, труднощі досліджуваного явища. До практичних результатів дослідження відносяться конкретні методичні вказівки, рекомендації щодо методики навчання чи інших видів педагогічної діяльності. Тобто, результат дослідження має бути поданим так, щоб його можна було використати у науковій практичній діяльності.

Обсяг третього розділу – 30-35% загального обсягу роботи.

Якщо МКР складається не з трьох, а з двох розділів, то другий розділ об'єднує вимоги й складники другого й третього.

Уся робота завершується формулюванням загальних висновків щодо дослідження.

6. ВИСНОВКИ – це підбиття підсумків наукового дослідження, теоретичне та практичне узагальнення отриманих результатів, а також обґрунтування перспектив проведення подальших досліджень у певній галузі. Висновки мають відповідати завданням дослідження, які, так само, повинні бути розкриті в основному тексті роботи. Якщо висновки не мають логічного зв'язку зі вступом, роботу вважають невиконаною.

Тому у висновках:

- у стислій формі викладають теоретичні та практичні результати, одержані шляхом послідовного виконання завдань дослідження (якщо висновки не відповідають завданням, то роботу вважають не виконаною.);

- наголошують на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтовують їх достовірність (доцільно відобразити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й можливі недоліки та проблеми);

- надають рекомендації щодо наукового та / або практичного застосування здобутих результатів;

- наприкінці зазначають перспективи подальших розвідок у проведеному напрямі дослідження, проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення;

- викладають власні думки автора кваліфікаційної роботи без цитувань чи повторень чужих міркувань.

Слід звернути увагу на те, що висновки:

- мають вигляд звіту про виконану роботу;

- здебільшого подають у вигляді окремих лаконічних положень, тез, що акцентують увагу на головному в дослідженні;

- оформлюють у вигляді пронумерованого арабськими цифрами викладу результатів дослідження відповідно до його завдань;

– складають основу доповіді здобувача під час захисту кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією.

Для дотримання бажаного стилю висновків рекомендовано використовувати такі мовні конструкції: «*систематизовано ...*», «*встановлено ...*», «*доведено ...*», «*виявлено особливості ...*», «*надано класифікацію ...*», «*підготовлено ...*», «*розроблено ...*», «*уточнено ...*», «*досліджено ...*», «*що дозволило ...*» тощо.

Доцільний обсяг висновків – 2-4 сторінки.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ містить бібліографічний опис опрацьованих джерел. Перелік подають в алфавітному порядку. Список використаних джерел може включати як надруковані, так і електронні видання, видання іноземною мовою тощо.

Рекомендована кількість найменувань у списку повинна бути не меншою 60, з яких від 30 до 50% – за останні 5 років (якщо інше не зумовлено специфікою теми). Кількість джерел може бути зменшено у випадку досліджень із прикладними або експериментальними розробками.

Усі джерела вказують тією мовою, якою вони видані. Літературу, видану іноземними мовами з некириличним алфавітом, наводять після праць, виданих мовами з кириличним алфавітом, з наскрізною нумерацією.

Джерела у списку оформлюють згідно з установленими вимогами (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»). Приклади оформлення джерел наведено в Додатку Д.

Покликання на джерела у тексті подають у квадратних дужках: зазначають номер цитованої праці і через кому номер сторінки, на якій розташований цитований уривок, наприклад [53, с. 156].

8. ДОДАТКИ до кваліфікаційної роботи подають за необхідності. Вони містять допоміжний матеріал, який конкретизує, доповнює та унаочнює основний зміст або хід експериментальної роботи: інструкції та методики, опис алгоритмів дій (конспекти уроків та позакласних заходів, ігри, записи танцювальних постановок, фольклорних та літературних творів, творчі роботи, тощо); ілюстрації допоміжного характеру (таблиці, діаграми, схеми, графіки, карти, репродукції картин, фотоматеріали, ілюстрації до творів тощо), що через великий обсяг, специфіку викладу чи форму презентування не були внесені до основної частини кваліфікаційної роботи та відображають певні результати дослідження; ксерокопії архівних документів, фото, нотний матеріал, окремі нотатки спостережень за дітьми або здобувачами; протоколи спостережень, бесід, таблиці обстежень, формули і розрахунки, зразки анкет, тестів, опитувальних листів; копії наукових публікацій студента з повними вихідними даними (автор, автори, назва тез, статті тощо та джерело, де була публікація), які характеризують наукову і практичну цінність виконаної роботи; документи, які вказують на практичне застосування кваліфікаційної роботи тощо.

Схеми, таблиці, діаграми можна виносити в додатки, якщо їхній обсяг перевищує третину сторінки. Аудіо- і відеоматеріали у додатках супроводжують анотацією.

Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток. На кожний додаток повинно бути посилання в тексті, наприклад, «... описано в інструкції користувача (дод. Б)». При повторному згадуванні використовують вислів «(див. Додаток Б)».

РОЗДІЛ 2

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Загальні вимоги до оформлення магістерської кваліфікаційної роботи

Важливим аспектом підготовки до захисту кваліфікаційної роботи є її правильне оформлення, що має відповідати чинним вимогам.

Магістерські кваліфікаційні роботи виконують державною мовою (допускається виконання іноземними мовами для окремих спеціальностей). Виклад тексту російською мовою не допускається. Стиль викладу науковий, йому властиві такі особливості:

- зрозумілість і предметність тлумачень;
- формально-логічний спосіб викладу, прагматизм (без емоцій),
- об'єктивність викладу, коректність посилань на джерела;
- цілеспрямованість, логічна послідовність, аргументованість міркувань;
- смислова завершеність, цілісність, зв'язність, узагальненість міркувань;
- точність і лаконічність висловлювань, уникання тавтологій та надмірної деталізації, бездоказових тверджень;
- обґрунтованість причинно-наслідкових зв'язків;
- аргументація й переконливість тверджень;
- коректне вживання спеціальної термінології;
- дотримання стилістичних норм;
- обґрунтованість висновків та рекомендацій.

Для синтаксису наукового мовлення характерними є :

- використання безособових речень із присудком, вираженим дієслівною формою (на -но, -то) та прямим додатком у формі іменника у знахідному відмінку без прийменника (*застосовано метод, виділено ознаки, дібрано задачі, опрацьовано статтю*) чи речень із пасивними дієприкметниками *«розроблений підхід до вивчення ...»*;
- використання словесних формул *«на наш погляд...», «ми вважаємо...»* тощо (некоректно вести виклад матеріалів від першої особи: *«я вважаю...», «мені здається...», «на мою думку...»*). Прийнятною є також форма викладу від третьої особи (*«автор вважає...»*);
- можлива заміна прямого цитування стислим переказом основної думки автора (з обов'язковим посиланням на відповідне джерело у списку) та висловленням власного ставлення до неї (наприклад, можна скористатися такими мовними конструкціями, як: *«з цього приводу (ім'я та прізвище автора) вважає, що ...»*; *«на думку (ім'я та прізвище автора), ...»*; *«більшість дослідників переконана, що ...»*; *«у роботі (посилання на її номер у списку джерел) зазначається, що ...»*; *«будемо дотримуватися такого самого погляду, що й (ім'я та прізвище автора)»*; *«ми (не) поділяємо думку (ім'я та прізвище автора) про те, що ...»*; *«у цілому ми згодні з (ім'я та прізвище автора), але ...»* тощо);
- вираження логічних зв'язків за допомогою спеціальних функціонально-

синтаксичних конструкцій, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже), заперечення (проте, тим часом, але, водночас, аж ніяк), причинно-наслідкові відношення (отже, оскільки, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, бо, тоді як, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (тепер звернімося до ..., розглянемо ..., зупинимося на ..., розглянувши ..., перейдемо до ..., варто зупинитися на ..., необхідно розглянути ...), результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дозволяє дійти висновку, підсумовуючи, слід сказати ...);

– текст роботи слід розбивати на абзаци. Це полегшує читання й показує, що автор у своєму викладенні переходить до нової думки, нового твердження. Не можна також занадто дробити текст і відокремлювати одну фразу від іншої, якщо між ними існує тісний зв'язок.

У кваліфікаційній роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати дослідження, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології, не використовувати займенник «я», натомість використовувати за необхідності займенник «ми». У сучасній науковій літературі особовий стиль викладення матеріалу змінюється на безособовий. Безособовий стиль полягає у таких формулюваннях: «Можна вважати..., виявлено..., доведено..., розроблений комплексний підхід...». Не рекомендовано вживати слова та вислови, які не відповідають науковому стилю мовлення чи є занадто категоричними, зокрема «очевидно», «загальновідомо» тощо.

Остаточний текст МКР повинен бути старанно відредагований та вивірений автором: без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок; відповідальність за достовірність використаних у роботі числових, фактичних даних, цитат тощо несе автор.

Загальний обсяг магістерської роботи – 65-100 сторінок основного тексту, кількість використаних джерел – 60-90 позицій, з урахуванням рівня виконання роботи та спеціальності.

2.2. Правила комп'ютерного набору тексту

Магістерську роботу друкують за допомогою комп'ютерного набору з одного боку вертикально орієнтованого аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення». Щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Перенесення слів з одного рядка в інший у тексті роботи не допускається. Граматичні, пунктуаційні та орфографічні помилки в тексті є неприпустимими. Текст має бути ретельно вичитаний.

Текст роботи друкують з одного боку аркуша, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Основні вимоги до комп'ютерного набору тексту кваліфікаційної роботи є такі :

- текстовий редактор – MS Word;
- гарнітура шрифту – Times New Roman;
- кегль шрифту (розмір) – 14;
- шрифт друку чіткий, чорного кольору середньої жирності;
- вирівнювання – за шириною;
- абзац – 1,25 см;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- кількість символів у рядку – не менше 60;
- кількість рядків на сторінці – до 30;

– назви структурних частин роботи: **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** друкують великими літерами симетрично до тексту (шрифт – 14 напівжирний) без абзацних відступів, без крапки в кінці, дозволено їх розміщувати посередині рядка. Якщо заголовок складається з двох речень, їх розділяють крапкою, але наприкінці останнього речення крапка не ставиться. Розривати слова знаком переносу в заголовках заборонено;

- усі названі структурні частини роботи слід починати з нової сторінки;
- новий підрозділ друкують на тій самій сторінці, на якій закінчився попередній, відступ між підрозділами – два міжрядкові інтервали;

- заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої – великої), з абзацного відступу, шрифт – 14 напівжирний. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовком розділу та заголовком підрозділу – два міжрядкові інтервали;

- у роботі дозволяють виділяти важливий текст так: **напівжирний**, *курсив*, ***напівжирний курсив*** або підкреслений. Виділення по всьому тексту повинні бути виконані в одному стилі. Не допускається виділяти частину тексту за допомогою інших шрифтів, крім Times New Roman, іншого розміру, крім 14, іншого інтервалу тощо;

- не допускається розташування заголовка підрозділу в низу сторінки, якщо під ним не вміщується щонайменше два рядки тексту – у такому разі назву підрозділу разом із текстом переносять на наступну сторінку;

- не можна починати абзац наприкінці сторінки, якщо на ній поміститься лише один рядок з нього – у такому разі слід переносити весь абзац на наступну сторінку. Аналогічно не можна переносити один рядок з абзацу на наступну сторінку;

- відстань між рядком тексту і таблицею, формулою або ілюстрацією та після них повинна складати два міжрядкові інтервали;

- використовувані в роботі лапки повинні бути одного стилю: “” або «», або """, або „”. Аналогічно є вимога і до стилю апострофів: або ’, або ' – однаково у всьому тексті;

- знак - (дефіс) застосовується тільки в складних словах («синьо- жовтий», «10-кратний», «3-й»);

- знак – (тире) застосовується для граматичних тире («поворот – це переміщення») і вираження діапазону значень («с. 10–12», «за температури 30–35°C»), причому в першому випадку він оточений інтервалами, а в другому

інтервали не потрібні. Знак — (довге тире) не використовується;

– інтервали ставляться після усіх знаків розділу (. , ; :), але не перед ними. Виняток становлять, зокрема, складні номери («Рис. 1.2», «Розділ 1.2.1»), всередині яких інтервали не ставляться; однак після скорочень («Рис.», «Табл.») інтервал ставиться;

– зазначаючи в тексті кваліфікаційної роботи прізвища та ініціали дослідників, необхідно дотримуватись одного стилю: Грицай М. С., Федченко П. М., або М. С. Грицай, П. М. Федченко, або М. Грицай, П. Федченко. Між прізвищем та ініціалами (стежачи, щоб вони лишились в одному рядку) необхідно використовувати нерозривний пробіл (стандартне сполучення клавіш «Shift + Ctrl + Пробіл»). При цьому необхідно пам'ятати, що псевдоніми письменників не скорочують (Панас Мирний, Леся Українка, Марко Черемшина).

Правильно відформатований текст має виглядати так:

ЗМІСТ

(розрив сторінки)

ВСТУП

(1,5 інтервали до тексту)

Текст – по ширині з відступом абзацу 1,25.

(розрив сторінки)

РОЗДІЛ 1

НАЗВА – ПОДАЄТЬСЯ ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ ЖИРНИМ ШРИФТОМ

(1,5 інтервали)

1.1. Назва підрозділу – подається малими літерами, з абзацом по ширині, жирним шрифтом)

(1,5 інтервали до тексту)

Текст – по ширині з відступом абзацу 1,25. Після тексту – 1,5 інтервали.

1.2. Назва підрозділу – подається малими літерами, з абзацом по ширині, жирним шрифтом)

(1,5 інтервали до тексту)

Текст – по ширині з відступом абзацу 1,25. Після тексту – 1,5 інтервали.

Висновки до розділу 1 – назва подається малими літерами, з абзацом по ширині, жирним шрифтом)

(1,5 інтервали до тексту)

Текст – по ширині з відступом абзацу 1,25.

(розрив сторінки)

РОЗДІЛ 2

НАЗВА

2.1. Назва підрозділу

2.2. Назва підрозділу

2.3. Назва підрозділу

Висновки до розділу 2

(розрив сторінки)

РОЗДІЛ 3

НАЗВА

3.1. Назва підрозділу

3.2. Назва підрозділу

3.3. Назва підрозділу

Висновки до розділу 3

(розрив сторінки)

ВИСНОВКИ

(1,5 інтервали до тексту)

Текст – по ширині з відступом абзацу 1,25.

(розрив сторінки)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

(1,5 інтервали до тексту)

Текст – по ширині з відступом абзацу 1,25.

(розрив сторінки)

ДОДАТКИ

2.3. Нумерація. Оформлення нумерованих і маркованих списків

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку «№». Нумерація сторінок роботи – наскрізна (усі аркуші, з-поміж них і додатки), у правому верхньому куті сторінки, арабськими цифрами без крапки після номера. Титульний аркуш не нумерується, але вважається першою сторінкою роботи. Нумерація сторінок проставляється, починаючи із другої сторінки (на якій подано ЗМІСТ) з цифри 2. (Примітка! З метою запобігання порушення нумерації сторінок, доцільно верстати весь текст кваліфікаційної роботи в одному документі).

У тексті кваліфікаційної роботи номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, і з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи (підпункти) нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу (підпункту) складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу (підпункту), крапку ставлять тільки між цифрами та не після них, у тому ж рядку друкують заголовок підрозділу (приклад – рис. 4.2).

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапки. У кінці номера крапка не ставиться, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Списки (переліки), за потреби, можуть бути наведені всередині підрозділів (пунктів або підпунктів). Списки (переліки) першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу з комою (крапкою з комою) в кінці кожного елемента списку, другого рівня – відступом відносно місця розташування переліків першого рівня. Перед списком (переліком) ставлять двокрапку. Перед кожним елементом переліку ставлять малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс (маркер) (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації), або маркери.

2.4. Оформлення таблиць, рисунків і формул

Таблиці, рисунки, формули нумерують послідовно у межах розділу. У цьому разі номер таблиці, рисунка, формули складається з номеру розділу та порядкового номера таблиці, рисунка, формули, відокремленого крапкою (наприклад, «Таблиця 1.2» – друга таблиця першого розділу, «Рис. 2.12» – дванадцятий рисунок другого розділу). Якщо в роботі подано одну таблицю (рисунок), то її нумерують за загальними правилами.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту і друкують малими літерами (з першої великої). Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці. Слово «Таблиця» та її номер розміщують над таблицею у крайньому правому положенні рядка.

Розмір шрифту табличного тексту зазвичай на 2 пункти менший за розмір основного шрифту (12 пт). Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиці крапки не ставлять.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад, «...у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад, «див. табл. 1.3». Якщо у тексті роботи зустрічається таблиця на усю сторінку, то вона повинна бути надрукована у додатку.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця», назву і номер її вказують тільки один раз справа над першою частиною таблиці, над наступними частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

Таблиці та ілюстрації (фотографії, креслення, формули, схеми, діаграми, графіки) розміщують після першого згадування про них в тексті або на наступній сторінці. У тексті повинна бути вказівка на таблицю, наприклад: «... основні події життя і творчості письменника наведено у таблиці 1.3». Якщо ж таблиця безпосередньо з текстом не пов'язана, то її можна навести у додатках. Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

У тексті кваліфікаційної роботи усі ілюстрації (діаграми, графіки, схеми, скріни, фотографії, рисунки) відіграють роль унаочнення матеріалів та результатів дослідження. Вони розглядаються як рисунки і одержують спільну нумерацію в межах розділу. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують

послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що міститься в підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «...(Рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1». Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення.

Виносні формули (формули, вирази, рівняння, нерівності, їх системи) розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, в окремому рядку посередині сторінки. Вище і нижче попередньої формули або рівняння повинно бути залишено не менш одного вільного рядка.

Такі формули (крім наведених у додатках) слід нумерувати в межах розділу роботи, якщо на них є посилання в тексті. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, відокремлених крапкою. Наприклад, «формула 1.2» – друга формула першого розділу. Номер формули зазначають на рівні самої формули в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку (біля правого берега сторінки). Формули наводять у тексті лише один раз. Надалі на них необхідно давати покликання (наприклад, «За рівнянням (1.2) ...»).

Допускається перенесення частини громіздкої формули на наступний рядок, причому тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. При перенесенні на знакові операції множення застосовують знак «×».

Пояснення значень кожного символу та числового коефіцієнта, що містяться у формулі, слід наводити з нового рядка під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Наприклад:

«Рух електрона в атомі описується хвильовою функцією, яка є рішенням рівняння Шредінгера

$$-\frac{h^2}{8\pi^2m}\nabla^2\psi + U\psi = E\psi, \quad (2.1)$$

де

h – стала Планка,

m – маса електрона,

ψ – хвильова функція,

U – потенціальна енергія взаємодії електрона з ядром,

E – повна енергія».

Формули (або рівняння), що йдуть одна за одною і не розділені текстом, відокремлюють комою. Наприклад:

$$v_i A_i = v_j B_j, \quad (2.2)$$

$$\Delta H_{298}^0 = \sum_j \nu_j \Delta_f H_{298}^0(B_j) - \sum_i \nu_i \Delta_f H_{298}^0(A_i) \quad (2.3)$$

Часто формули входять до речення як його рівноправні елементи, тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Так, декілька однотипних невеликих формул можна подавати в одному рядку через кому, а іноді невеликі нескладні формули розміщуються безпосередньо в тексті.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації: у тексті перед формулою є узагальнююче слово; цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Формули, що йдуть одна за одною і не розділені текстом, відокремлюють комою, безпосередньо за формулою (для виносних формул – до її номера).

2.5. Цитування та покликання на використані джерела

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач повинен давати покликання на джерела, матеріали або окремі результати досліджень, на ідеях та висновках яких відбувалося вивчення теми кваліфікаційної роботи. Це дає змогу відшукати використане у роботі джерело і перевірити достовірність цитування. Якщо було використано відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді у посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, джерела, на яке зроблено посилання у роботі. Неприпустимо запозичування чужих думок. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Наявність покликань є обов'язковою вимогою щодо оформлення МКР та дотримання академічної доброчесності.

Цитати – дослівні уривки з використаних джерел – використовують у кваліфікаційній роботі для обґрунтування, підтвердження авторських аргументів або для критичного аналізу літературних джерел.

Якщо здобувач, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, щоб посилити їх значення, він має зробити у тексті в дужках відповідні застереження і вказати свої ініціали, наприклад: (виділено мною – І. Г.) або (курсив мій – І. Г.). Цитата не повинна бути надто довгою (не більше, ніж на пів сторінки). Перевантажувати текст цитатами недоречно.

Натомість можна вдаватися до непрямого цитування у формі переказу тексту, яке максимально точно передає думки автора й супроводжується відповідним покликанням на джерело. Наприклад: «Згідно з Ю. Лавріненком, ...», «М. Коцюбинська пропонує розглядати епістолярій як...» [4, с. 123].

Правила коректного цитування

✓ Якщо думка автора наведена дослівно, то її потрібно взяти в лапки, зробивши коректне посилання на джерело (його порядковий номер зі списку використаної літератури, який додається до роботи).

Приклад:

Цитата в тексті: «Послання, епістола (лат. *epistole* – лист) – жанр поезії й публіцистики: твір, написаний у формі листа чи звертання до когось» [15, с. 166].

Відповідне подання у списку літератури:

15. Лесин В. Літературознавчі терміни. Київ : Рад. школа, 1985. 251 с.

✓ Якщо цитується великий уривок з тексту, то він може не братися в лапки, натомість його можна відділити від решти тексту певним способом (набирати іншим кеглем, шрифтом, накресленням, більшими абзацними відступами тощо), зробивши коректне посилання на джерело (його порядковий номер зі списку використаних джерел, який додається до роботи) з вказівкою на автора думки в тексті роботи. Якщо джерело має досить велику кількість сторінок, незважаючи на відсутність цитування, доцільно вказувати не тільки джерело, але й сторінку, на якій викладено думку автора. Так само без лапок подають поетичні цитати, якщо вони розміщені строфічно і виділені у вищезазначений спосіб. Поетичні рядки можна подавати і без строфічного виділення, «в рядок», але тоді цитата береться в лапки, а віршовий рядок від наступного відділяється скісною однією рисою (/) або двома(//).

✓ Допускають скорочення цитати, якщо це не призводить до викривлення думки автора. Місце скорочення має бути позначене в цитаті квадратними дужками з трикрапкою всередині.

✓ Допускають перефразування цитати, зміну словоформ чи відмінків певних слів. Таку цитату в лапки не беруть, але в квадратних дужках обов'язково роблять покликання на джерело (його порядковий номер зі списку використаних джерел, який додають до роботи).

✓ Цитування має бути ні надмірним, ні недостатнім, бо і те й інше знижує рівень наукової праці: надмірне цитування створює враження компілятивності праці (написання тексту на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження й опрацювання джерел), а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу;

✓ У списку використаних джерел завжди слід вказувати і ті, які використовували під час підготовки МКР, навіть якщо прямих посилань чи цитувань цих джерел у роботі не має.

✓ Посилання подаються у тексті роботи у квадратних дужках – [30, с. 17], де *перше число* означає номер джерела за списком, *друге* – номер сторінки, звідки взято інформацію або наведено цитату. Якщо фрагмент в джерелі розміщується на декількох сторінках, їх номери записують через тире. Наприклад: [7, с. 103–104].

✓ Посилання на думку, що поділяє декілька авторів або аргументоване в декількох роботах одного і того ж автора, оформляються шляхом зазначення в дужках всіх порядкових номерів документів у списку літератури, які розділяються крапкою з комою. Наприклад: [7; 52; 85; 93].

✓ Посилання на джерело в цілому наводяться у вигляді порядкового номера цього джерела у списку використаної літератури, який вказується в квадратних дужках. Наприклад: [7].

✓ При посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, рисунки, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери без знака №.

При цьому слід писати, наприклад: "...у розд. 3...", "...(див. підрозд. 2.1)...", "...за п. 1.3.3...", "...відповідно до п.п. 1.3.2.1...", "...(див. рис. 1.2)...", "...відповідно до табл. 3.2...", "...(див. ; табл. 1.2)...", "...(див. дод. 4)...".

✓ На всі ілюстрації і таблиці кваліфікаційної роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» і «рисунок» в тексті пишуть скорочено, наприклад: див. табл. 1.2, див. рис. 2.4.

✓ Орієнтовно посилань має бути не менше двох на сторінці. Не допустимо подавати цитати у висновках. Порушення цих вимог може призвести до кваліфікації дій автора як плагіату й до не допуску роботи до захисту.

2.6. Оформлення списку використаних джерел

Бібліографічний список або СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ містить побудований в алфавітному порядку перелік проаналізованої здобувачем вищої освіти літератури. Він може включати як надруковані, так і електронні видання, видання іноземною мовою тощо. Він є важливим компонентом наукової роботи. Його зміст дозволяє скласти уявлення про масштаб і глибину теоретичного аналізу досліджуваної проблеми, а оформлення показує загальну культуру роботи з науковим документом.

Відомості про джерела і літературу необхідно подавати згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (з офіційними виправленнями у 2017 році), з обов'язковою вказівкою на прізвища авторів, назви праці, міста і року видання, видавництва і кількості сторінок. Список укладають в алфавітному порядку. Зразки і приклад оформлення бібліографічного опису подано у Додатку Д.

Зверніть УВАГУ на таке:

1. При покликанні на книгу в списку використаних джерел вказують загальну кількість сторінок, а на частину книги чи статтю в збірці – вказують номери сторінок, з яких починається і закінчується стаття.

2. Якщо прізвища авторів вказують перед назвою роботи, то ініціали зазначають після них (Білецький О. І. Назва ...). Якщо ж спочатку вказують назву джерела, то ініціали зазначають перед прізвищем автора (Назва... О. І. Білецький...).

3. Обов'язково вказують не тільки місце видання, а й видавництво.

4. Місце видання пишуть повністю (Київ, Запоріжжя, Донецьк, Львів, Відень тощо).

5. Двокрапка як елемент пунктуації у бібліографічному описі виконує дві функції:

– звичайний розділовий знак, при цьому перед двокрапкою немає проміжку в один друкований знак;

– умовний розділовий знак – знак приписної пунктуації, який ставлять між зонами бібліографічного опису та їх елементами. У такому випадку двокрапка виконує розпізнавальну функцію елементів та зон, тому до і після двокрапки як

приписаного знаку залишають інтервал в один друкований знак.

Наприклад: Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навч. посіб. для студентів. вищ. навч. закладів. Київ : Слово, 2014. 440 с.

Тут перша двокрапка – звичайний розділовий знак у назві посібника (проміжок до двокрапки відсутній), а друга і третя двокрапка – знак приписної пунктуації, який ставлять між зонами бібліографічного опису (зона специфічних відомостей – вид видання; зона вихідних даних – місто видання і назва видавництва) – інтервал до і після двокрапки наявний.

Авторів з однаковим прізвищем розміщують за алфавітом їхніх ініціалів, а праці одного автора – за алфавітом заголовків його видань чи згідно з хронологією написання робіт. Назви використаних праць подаються мовою оригіналу.

2.7. Оформлення додатків

ДОДАТКИ оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках після списку використаних джерел. Розміщувати додатки слід у порядку покликань на них у тексті МКР. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додатки не нумеруються, а позначаються послідовно великими літерами української абетки (Додаток А, Додаток Б), за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Б. Один додаток позначається як Додаток А.

Заголовок «ДОДАТКИ» розміщують посередині рядка (як заголовки розділів), позначення окремого додатка подають у правому крайньому положенні рядка, його назву – симетрично до тексту.

Наприклад:

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад оформлення титульних аркушів

За необхідності текст додатків можна поділяти на розділи, підрозділи, пункти і підпункти та нумерувати їх у межах кожного додатку. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: В. 3.1 – підрозділ 3.1 додатку В.

Таблиці, рисунки, формули, що є у тексті додатку, нумерують у межах кожного додатку, наприклад: рисунок Д. 3 – третій рисунок додатку Д; таблиця Б. 2 – друга таблиця додатку Б; формула (А. 1) – перша формула додатку А.

У тексті роботи посилання на додатки подаються у такі способи: (див. Додаток А), (Рис. Б. 1, Додаток Б), (на рис. Б. 2, Додаток Б зображена групова фотографія учасників ансамблю), (фрагменти танцю зображені на рис. Б. 1.3, Додаток Б).

Сторінки з додатками нумерують, але їх не враховують до обсягу основного тексту роботи, наприклад, робота може містити 62 сторінки основного тексту і 3 сторінки додатків, але обсяг кваліфікаційної роботи буде 62 сторінки, а не 65.

РОЗДІЛ 3 ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Поняття академічної доброчесності та плагіату

При написанні кваліфікаційної роботи необхідно обов'язково покликатися на авторів і джерела, з яких запозичено матеріали або окремі результати. Використання у роботі запозиченого матеріалу без покликання на автора не допускають. Це вважають плагіатом, тобто порушенням академічної доброчесності.

«Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень» (стаття 42 Закону України «Про освіту»). Академічна доброчесність у процесі написання кваліфікаційної роботи означає, що здобувачі та їх наукові керівники керуються насамперед принципом чесності у роботі та навчанні. Плагіат, тобто списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань, є неприйнятним у кваліфікаційній роботі здобувача вищої освіти.

Закон України «Про освіту» (п. 4 статті 42) дає визначення «академічного плагіату – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства».

Загалом плагіат – це усвідомлене чи неусвідомлене недотримання загальноприйнятих правил цитування, тобто порушення вимог Цивільного кодексу України («Інтелектуальна власність») та Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Порушення етичних принципів при написанні кваліфікаційної роботи бувають трьох основних видів:

1. Копіювання чужої роботи (частково або повністю) та оприлюднення її під своїм іменем.
2. Подання суміші власних і запозичених в інших авторів аргументів без належного цитування джерел (компіляція).
3. Перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на справжнього автора.

Перевірити текст на оригінальність, тобто відсутність плагіату, можна за допомогою спеціальних програм або за допомогою сайтів, які надають такі послуги. Слід пам'ятати, що такі програми і сервіси не є сертифікованими і пристосованими для перевірки текстів кваліфікаційних робіт. Тому результати такої перевірки можуть бути піддані сумнівам, однак здатні зорієнтувати автора кваліфікаційної роботи щодо рівня оригінальності його тексту.

Перевірка текстів кваліфікаційних робіт відбувається на сертифікованих антиплагіатних програмах фахівцями бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха.

На основі звіту подібності, перевірки наукового керівника та за умови дотримання рекомендованого рівня унікальності (див. «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату ПНПУ імені В. Г. Короленка») завідувач кафедри допускає кваліфікаційну роботу до захисту.

Плагіат у роботах категорично не допускається, а використання неунікального тексту повинно мати чітке обґрунтування (зумовленість темою, специфікою матеріалу, особливостями методики вивчення об'єкту тощо).

Згідно з п. 5.8 «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка» при перевірці та оцінюванні МКР рекомендовано послуговуватися такою шкалою:

Для магістерських кваліфікаційних робіт	Рівень оригінальності твору	Рекомендована дія
понад 65 %	Високий	Текст вважається оригінальним та не потребує додаткових дій щодо запобігання неправомірним запозиченням.
від 55% до 65 %	Середній	Наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів.
від 40% до 55 %	Низький	Наявні певні ознаки академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність доопрацьованого твору
менше 40 %	Неприйнятний	Наявні істотні ознаки плагіату. Матеріал до розгляду не приймають

Для оцінки «добре» та «відмінно» має бути середній та високий рівень унікальності кваліфікаційної роботи. При дуже низькій унікальності (менше 40 % для магістерських робіт) кваліфікаційні роботи не допускають до захисту на засіданнях ЕК або допускають після розгляду і з обґрунтуванням специфіки роботи на засіданні кафедри.

3.2. Порядок подання кваліфікаційної роботи для перевірки рівня її унікальності та виявлення академічного плагіату

Кваліфікаційна робота підлягає перевірці на унікальність та наявність ознак академічного плагіату, яку здійснюють за допомогою визначеного Університетом програмного продукту не пізніше, ніж за тиждень до встановленого кафедрою терміну проведення попереднього захисту.

Обов'язковою для перевірки є та частина роботи, у якій викладено результати теоретичного та/або експериментального дослідження. Усі інші розділи кваліфікаційної роботи перевіряють на виявлення академічного плагіату

за потребою / вимогою.

Під час подання кваліфікаційної роботи на кафедрі здобувачі всіх форм навчання заповнюють і підписують заяву, яка засвідчує самостійність виконання дослідження (Додаток К). За відмови підписання заяви роботу не допускають до захисту.

Кваліфікаційну роботу в електронному форматі (титульний аркуш, розділ / підрозділ, у якому викладені основні результати дослідження) подають на кафедру та разом зі службовою запискою завідувача кафедри направляють для перевірки до бібліотеки Університету (Додаток Л).

3.3. Попередній захист та зовнішнє рецензування МКР

Попередній захист кваліфікаційної роботи відбувається на випусковій кафедрі не пізніше як за місяць до визначеної дати захисту. Склад комісії для його проведення визначає та затверджує завідувач кафедри.

Метою попереднього захисту кваліфікаційної роботи здобувача є виявлення членами комісії рівня готовності роботи та ступеня її відповідності встановленим вимогам. Роботу подають в електронному форматі, а за рішенням кафедри – також у друкованому вигляді.

Результати перевірки кваліфікаційних робіт на академічний плагіат (довідка, яка відображає унікальність тексту кваліфікаційної роботи) та попереднього захисту-обговорення оформлюють протоколом засідання кафедри у вигляді зауважень та рекомендацій щодо доопрацювання матеріалів дослідження, допуску / не допуску до її захисту.

Кваліфікаційні роботи, у яких буде виявлено неприйнятний рівень оригінальності, за рішенням кафедри до захисту не допускають.

Обов'язковою умовою допуску до захисту здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти є **наявність наукової публікації** в збірнику матеріалів конференції або будь-якому іншому науковому виданні. Тема публікації має бути дотичною до теми кваліфікаційної роботи, висвітлювати її провідні положення. Стаття може бути опублікована у співавторстві з керівником кваліфікаційної роботи або іншою особою. На момент проходження здобувачем передзахисту він має подати на кафедру публікацію разом з роботою або надати інформацію про подання матеріалу до друку (назва видання та терміни його виходу друком).

Процедура попереднього захисту визначається кафедрою і, як правило, включає усний виступ здобувача вищої освіти, питання за темою дослідження та відповіді магістранта, короткий виступ наукового керівника або зачитування його відгуку. На попередньому захисті здобувачу вищої освіти може бути рекомендовано доопрацювати або змінити частину роботи, виправити явні помилки, доопрацювати оформлення літератури, краще підготуватися до усного виступу тощо. Усі рекомендовані зміни фіксуються в протоколі засідання кафедри. У випадках порушення термінів подання роботи або недостатнього рівня її готовності випускова кафедра може рекомендувати не допускати здобувача вищої освіти до захисту кваліфікаційної роботи, що є підставою для його

відрахування з Університету.

Результати допуску до захисту фіксуються відповідним протоколом засідання кафедри. Рішення про допуск роботи до захисту перед ЕК на її титульному аркуші підтверджується підписом завідувача кафедри.

Після прийняття кафедрою рішення про допуск здобувача вищої освіти до публічного захисту кваліфікаційна робота подається зовнішньому рецензенту для рецензування.

Після попереднього захисту та усунення недоліків здобувач вищої освіти подає (не пізніше 10 днів до захисту на ЕК) на кафедру у форматі .pdf електронну версію кваліфікаційної роботи для реєстрації, до якої в паперовому вигляді додаються: титульний аркуш; зміст; заява щодо самостійного виконання кваліфікаційної роботи; довідка про перевірку на академічний плагіат; публікації (для претендентів на високі (80-100 балів) оцінки).

3.4. Відгук та рецензія

Науковий керівник не пізніше, ніж за 4 дні після надходження кваліфікаційної роботи на кафедру, надає відгук, у якому рекомендує або не рекомендує її до захисту.

Відгук наукового керівника складається з двох частин: кількісного оцінювання (відповідно до критеріїв оцінювання (див. форму Відгуку в Додатку Е), за накопичувальною шкалою – максимум 40 балів) та якісної характеристики – аргументованого висновку (конкретні висновки щодо глибини опрацювання теми, відповідності змісту тексту обраній темі, рівня повноти розроблення окремих питань та предмета дослідження в цілому, доцільності вибору методів дослідження, повноти викладу основних результатів та обґрунтованості висновків). У відгуку науковий керівник вказує на дотримання або порушення здобувачем календарного плану підготовки роботи до захисту, дотримання вимог до оформлення кваліфікаційної роботи, звертає увагу на загальні недоліки або вказує на конкретні помилки.

Кожна кваліфікаційна робота передається на рецензування на наступний день після реєстрації на кафедрі і рецензується впродовж 4 днів.

Випускова кафедра за участю гаранта забезпечує процедуру зовнішнього рецензування кваліфікаційних робіт, які допущені до захисту. Рецензія на кваліфікаційну роботу має бути надана фахівцем, який обов'язково має науковий ступінь або звання. Кафедра визначає склад рецензентів з висококваліфікованих фахівців кафедр університету або інших закладів вищої освіти / представників театральних установ. Перелік потенційних рецензентів може бути запропонований здобувачу кафедрою.

За результатами ознайомлення з кваліфікаційною роботою рецензент висловлюється щодо актуальності теми, елементів наукової новизни (за наявності) та практичного значення дослідження, дає оцінку рівня опрацювання джерел, розробленості певних рекомендацій та їхнього обґрунтування, методики дослідження, проведення педагогічного експерименту та обробки його результатів, коротко характеризує роботу за розділами, зазначає наявність та

якість апробації матеріалів, оцінює відповідність зазначеній темі, повноту розкриття теми та виконання поставлених завдань, доказовість висновків, самостійність дослідження, відзначає позитивні моменти і недоліки роботи, якість оформлення/відповідність вимогам щодо оформлення МКР.

Недоліки, виявлені рецензентом у процесі ознайомлення з кваліфікаційною роботою, за своїм характером та змістом можуть бути смислового, технічного або мовностилістичного характеру. Остаточний висновок щодо рівня відповідності роботи вимогам формулюють висловами «повністю відповідає», «загалом відповідає», «повністю не відповідає». Рецензент обов'язково пропонує оцінку роботи: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Орієнтовна форма рецензії подана у Додатку Ж.

Здобувачу освіти надається можливість ознайомитися з рецензією та підготувати відповіді на висловлені рецензентом зауваження.

У випадку надання негативного відгуку керівником або надходження негативної зовнішньої рецензії остаточне рішення про допуск (недопущення) кваліфікаційної роботи до захисту приймає кафедра. Кваліфікаційна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, освітньому рівню, а також не має відгуку та рецензії, до захисту не допускається. Рішення оформлюється протоколом засідання кафедри.

3.5. Загальні вимоги до публічного захисту кваліфікаційної роботи

Публічний захист кваліфікаційної (магістерської) роботи є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми і формою атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спрямованої на встановлення рівня відповідності наявних результатів навчання за освітньою програмою та другого (магістерського) рівня вищої освіти з певної спеціальності очікуваним результатам.

Процедура захисту регламентується нормативним документом ПНПУ імені В. Г. Короленка – «Методичними рекомендаціями щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка».

До публічного захисту перед Екзаменаційною комісією допускають кваліфікаційні роботи, які відповідають таким вимогам:

- надано ЕК електронну версію кваліфікаційної роботи;
- надано ЕК у паперовому форматі:
 - ✓ титульний аркуш МКР з резолюцією завідувача кафедри «Рекомендовано до захисту» та його підписом;
 - ✓ зміст роботи з підписом її автора (виконавця);
 - ✓ відгук наукового керівника;
 - ✓ рецензію;
 - ✓ заяву здобувача, що засвідчує самостійність виконання кваліфікаційної роботи і відсутність в ній академічного плагіату;
 - ✓ довідку про перевірку на академічний плагіат;
 - ✓ копії публікацій (для претендентів на високі (80-100 балів) оцінки).

Захист магістерської кваліфікаційної роботи проводять відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної (атестаційної) комісії у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка, відкрито за участю не менше половини складу Екзаменаційної комісії за обов'язкової присутності голови комісії.

На захисті кваліфікаційної роботи здобувачеві надають слово для викладу основних результатів, отриманих під час виконання поставлених завдань, а також для відповідей на запитання членів Екзаменаційної комісії та інших осіб, які присутні на захисті. Прилюдний виступ здобувача регламентований у часі та триває не більше 5-7 хвилин.

Структура виступу здобувача, автора магістерської роботи, на відкритому засіданні ЕК наступна:

- назва теми;
- обґрунтування її актуальності;
- об'єкт, предмет, мета дослідження, завдання;
- стислий виклад основних результатів дослідження (за розділами);
- загальні висновки дослідження.

Слід пам'ятати, що оцінює знання здобувача екзаменаційна комісія на підставі публічного захисту, тому відповіді на запитання членів комісії мають велике значення.

У відповідях на питання членів комісії бажано уникати двох крайностей: 1) зайвої стислості й категоричності та 2) надмірної багатослівності. Зайва стислість і категоричність часто справляє враження «втечі» від відповіді на питання і свідчить про невміння вести наукову полеміку та дискусію. Аналогічне враження справляє і надлишок роз'яснень.

Культура мовлення та дотримання регламенту є обов'язковим елементом культури й етики наукових повідомлень.

Після виступу здобувача вищої освіти голова ЕК надає слово науковому керівникові та рецензенту або зачитує їхні відгуки. Також слухають відповіді здобувача освіти на зауваження, висловлені в рецензії, та на запитання, які виникли у членів ЕК стосовно запропонованої до розгляду МКР.

Кваліфікаційну роботу оцінює ЕК з урахуванням її змісту і результатів захисту, а також висновків наукового керівника і рецензента (Додаток М).

Рішення ЕК про оцінку знань, виявлених при захисті МКР, ухвалюють на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів. При однаковій кількості голосів «за» і «проти» голос голови є вирішальним.

Результати захисту МКР оголошують у день захисту.

Повторний захист випускних кваліфікаційних робіт з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Здобувача, кваліфікаційну роботу якого ЕК оцінила як «незадовільно», відраховують з університету. ЕК встановлює та робить у протоколі запис про можливість здобувача після доопрацювання захистити ту саму кваліфікаційну роботу протягом трьох років після відрахування. У такому випадку поновлений на

навчання здобувач вищої освіти матиме право подати кваліфікаційну роботу на перевірку за визначеною процедурою і бути допущеним (не допущеним) до її захисту.

3.6. Критерії та умови оцінювання МКР

Магістерська робота повинна засвідчити, що здобувач уміє здійснювати самостійний науковий пошук, зіставляти та аналізувати певні явища та проблеми.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувач повинен виявити:

- ґрунтовні знання текстів, які залучені до дослідження;
- уміння добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети та завдань дослідження;
- уміння робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок в обраному для дослідження напрямку;
- уміння визначати і пояснювати причинно-наслідкові зв'язки розглядуваних процесів та явищ.

При оцінюванні якості виконання здобувачем кваліфікаційної роботи застосовують такі *критерії*:

- актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи;
- чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- логіка побудови змісту роботи;
- якість теоретико-методологічного аналізу проблеми;
- ґрунтовність аналізу наукових джерел;
- правильність і повнота виконання поставлених завдань;
- самостійність в одержанні наукових результатів;
- змістовність зроблених узагальнень і висновків;
- дотримання чинних вимог до оформлення роботи;
- змістовність доповіді студента про основні результати дослідження;
- правильність та чіткість відповідей на запитання членів ЕК.

Основними складниками оцінювання МКР є:

- відгук наукового керівника (40 балів) (додаток Е);
- рецензія науковця, компетентного з проблеми дослідження (20 балів) (додаток Ж);
- захист перед ЕК (40 балів) (див. додаток М).

Підсумкова оцінка за вказаними компонентами оцінювання кваліфікаційної роботи має задовольняти вимогам 100-бальної шкали:

Відмінно – (90-100 балів): кваліфікаційна робота виконана вчасно, самостійно, тема дослідження розкрита повною мірою. Правильно визначено предмет, об'єкт дослідження. Зміст роботи продуманий, логічний, сприяє розкриттю заявленої теми. Мета та завдання чітко окреслені та реалізовані у дослідженні. Автор використовує сучасний методологічний інструментарій. Робота містить елементи наукової новизни та характеризується глибиною теоретичного опрацювання використаних джерел. Зміст розділів та підрозділів відповідає їх назвам, структура роботи чітка, її частини пропорційні за розміром,

послідовно розміщені. Висновки логічні та ґрунтовні. Робота оформлена без порушення вимог, з дотриманням граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм українського правопису. Відгук і рецензія позитивні. Доповідь під час захисту аргументована, логічна і повна. Відповіді на питання членів ЕК правильні, стислі, але й вичерпні. Наявність публікації за темою дослідження.

Добре – (75-89 балів): магістерська робота виконана вчасно, тема дослідження розкрита, мета і завдання виконані, теоретичні узагальнення та висновки правильні. Проте є несуттєві недоліки у логіці дослідження та оформленні тексту. Застосування сучасного аналітичного інструментарію дещо неповне. Відгук і рецензія позитивні, але містять окремі зауваження до роботи. Доповідь логічна і аргументована, але не зовсім повна. Відповіді на питання членів ЕК правильні. Висока оцінка (80-89 балів) можлива лише за наявності публікації за темою дослідження.

Задовільно – (60-74 балів): магістерська робота виконана вчасно, проте з порушенням термінів виконання окремих етапів роботи. Тема роботи розкрита, але у змісті є суттєві недоліки. Мета і завдання дослідження реалізовані не повною мірою. Відсутній самостійний аналіз явищ. Висновки обґрунтовано непереконливо, авторські узагальнення неаргументовані, поверхові. У відгуку та рецензії вказано на суттєві зауваження щодо логічності та послідовності дослідження. Загалом дослідження має описовий характер. Робота оформлена із порушенням вимог. Доповідь не розкриває усієї суті проведеного дослідження, його результатів. Відповіді на питання членів ЕК мають загальний характер, є неповними.

Незадовільно – (35-59 балів): магістерська робота подана до захисту невчасно. Відсутня логіка у побудові структури дослідження. Мета і завдання нереалізовані. Назви окремих розділів не відповідають їхньому змісту. Текст роботи має копіляційний характер. Зовсім відсутні самостійні судження. Висновки не співвідносяться зі змістом розділів та із завданнями. Робота оформлена із суттєвими недоліками, недбало, її обсяг становить лише половину від зазначеного у вимогах. Відгук та рецензія негативні. Доповідь взагалі не відображає зміст виконаної роботи, відповіді на питання членів ЕК неправильні.

Робота до захисту не допускається – незадовільно (1-34 балів): магістерську роботу було подано безпосередньо перед захистом, до того ж відгук наукового керівника та рецензія відсутні або обсяг роботи становить третину від необхідного.

Якщо на останньому етапі виконання магістерської роботи або під час захисту буде виявлено, що текст дослідження містить плагіат, то таку роботу, за рішенням кафедри, до захисту не допускають або за рішенням членів ЕК знімають із захисту, навіть якщо попередньо отримані відгуки наукового керівника чи рецензента є позитивними.

3.7. Вимоги до структури, змісту, оформлення, захисту та зберігання кваліфікаційних робіт

Вимоги до структури, змісту, оформлення, захисту та зберігання кваліфікаційних робіт узагальнено подані в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Вимоги до структури та змісту кваліфікаційних робіт

п/п	Зміст вимог	Магістерська кваліфікаційна робота (МКР)
1	2	3
I	Вимоги до змісту	
1.	Обґрунтування актуальності проблеми дослідження	+
2.	Історія дослідження проблеми	+
3.	Мета роботи та за потреби – гіпотеза	+
4.	Завдання дослідження	+
5.	Об'єкт дослідження	+
6.	Предмет дослідження	+
7.	Етапи дослідження	+
8.	Опис методів дослідження	+
9.	Визначення практичного значення роботи	+
10.	Апробація результатів дослідження	+
11.	Опис структури дослідження	+
12.	Наявність складного плану	+
13.	Наявність теоретичного розділу (розділів)	+
14.	Наявність аналізу джерельної бази	+
15.	Наявність практичного або експериментального розділу (розділів)	+
16.	Висновки в кінці кожного розділу	+
17.	Загальні висновки в кінці роботи	+
18.	Розрахунково-графічні матеріали	+/- (з урахуванням фаху і характеру роботи)
19.	Наявність складових творчого характеру, технічних об'єктів	+/- (з урахуванням фаху і характеру роботи)
20.	Ілюстративний матеріал	+
21.	Список використаних джерел	+
22.	Додатки	+
		(з урахуванням спеціальності й характеру роботи)
II.	Вимоги до оформлення, захисту та зберігання	
1.	Мова виконання	Українська (за винятком окремих спеціальностей)
2.	Обсяг основного тексту	65-100 с. основного тексту комп. набору (з урахуванням спеціальності)
3.	Форма подання	електронний варіант

4.	Відгук наукового керівника	+
5.	Рецензія	1 рецензент
6.	Процедура захисту	публічна, на засіданні ЕК
7.	Термін зберігання	5 років

Умовні позначки:

«+» – обов'язкова вимога;

«+/-» – не є обов'язковим, але може бути представлено;

«-» – не вимагається.

3.8. Типові помилки в написанні та оформленні магістерської роботи

1. Зміст роботи не відповідає плану магістерської роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.

2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.

3. Наявні не всі структурні частини вступу.

4. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження.

5. Методи дослідження мають бути не просто визначені, але й коротко та змістовно розкрито, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

6. Автор не проявив самостійності, робота становить собою компіляцію або плагіат (ступінь оригінальності менший за 55%, власна позиція не виражена).

7. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 2-10 років) з теми дослідження.

8. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відбиває рівня досліджуваності проблеми.

9. Не розкрито зміст та організацію особистого експериментального дослідження (його суть, тривалість, місце проведення, кількість обстежуваних, їхні характеристики), поверхово висвітлено стан практики.

10. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.

11. У висновках до розділів і загальних висновках дублюються абзаци з тексту.

12. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал.

13. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту.

14. У тексті роботи зустрічаються прізвища російських педагогів і вчених, а також наявні посилання на російські джерела.

15. Як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.

16. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам.

17. МКР виконана неохайно, з помилками змістового, технічного чи мовностилістичного характеру.

3.9. Антикорупційні застереження

Учасники освітнього процесу зобов'язані повністю дотримуватись основних принципів запобігання корупції, забезпечувати регулярну оцінку корупційних ризиків у своїй діяльності, здійснювати відповідні заходи щодо упередження та врегулювання конфлікту інтересів та корупційних дій, що можуть виникнути при виконанні ними своїх обов'язків, які визначені нормами законодавства та локальними актами Університету.

Учасники освітнього процесу зобов'язані виконувати вимоги Закону України «Про запобігання корупції».

Учасникам освітнього процесу суворо забороняється прямо чи опосередковано використовувати свої права та повноваження чи пов'язані з ними можливості з метою пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття пропозиції/обіцянки такої вигоди для себе чи інших осіб або давати пропозиції/обіцянки чи неправомірну вигоду особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй прав та повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень учасники освітнього процесу притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г., Флока Л. В., Горячова О. О. *Методологія і організація наукових досліджень* : навч. посіб. Полтава, 2020. 160 с.
2. Важинський С., Щербак Т. *Методика та організація наукових досліджень*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. *Вимоги до виконання кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою 024.00.01 Хореографія освітнього рівня другого (магістерського) / уклад. Боровик Т., Медвідь Т., Таранник А. Київ, 2021. 25 с.*
4. Гончаренко С.У. *Педагогічні дослідження : поради молодим науковцям*. Київ : А П Н У к р а ї н и, 1995. 48 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Методологія наукових досліджень* : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.
6. Єщенко В. О., Копитко П. Г., Костогрив П. В., Опришко В. П. *Основи наукових досліджень в агрономії* : підруч. / за ред. В. О. Єщенка. Вінниця : ПП «ТД «Едельвейс і К»», 2014. 332 с.
7. *Захист кваліфікаційної (магістерської) роботи. Програмні вимоги та методичні поради до самостійної підготовки до захисту для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) / розробник Реброва О. Є. Одеса, 2022. 12 с.*
8. Зацерковний В., Тішаєв І., Демидов В. *Методологія наукових досліджень*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
9. *Кваліфікаційна (магістерська) робота. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) / розробник Реброва О. Є., Хмелевська І. О. Одеса, 2021. 27 с.*
10. *Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «Магістр»: методичні рекомендації для здобувачів спеціальності 024 Хореографія / уклад.: О. Ю. Енська, А. І. Максименко, І. О. Ткаченко. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 59 с.*
11. Кириченко О. І. *Написання та оформлення курсових, кваліфікаційних і магістерських робіт з дисципліни «Теорія та методика викладання образотворчого мистецтва» : метод. реком. для студ. мистецького факультету за напрямом підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво*, 7.02020501 Образотворче мистецтво*, 8.02020501 Образотворче мистецтво**. Кіровоград : Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2016. 50 с.
12. Колесников О. *Основи наукових досліджень*. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
13. Корнещук В. В. *Методичні рекомендації до написання випускної кваліфікаційної роботи магістра. 3-тє вид*. Одеса : ОНПУ, 2020. 34 с.
14. Корягін М. В., Чік М. Ю. *Основи наукових досліджень* : навч. посіб. Київ : Алерта, 2014. 620 с.
15. Краус Н. М. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.

16. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2009. 206 с.

17. Кудінов І. О. Основи наукового цитування. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czituvannya.pdf> (дата звернення: 25.11.2020).

18. Курко М.Н., Бідзюра І. П., Мелков Ю. О., Грабовенко Н. В. Методичні рекомендації щодо виконання дипломної (магістерської) роботи. Київ : МАУП, 2018. 38 с.

19. Курсові та магістерські роботи з педагогіки та методик початкової освіти.

Навчально-методичний посібник / укладачі : О. Федій, Н. Карапузова, Н. Гібалова, Л. Процай, Є. Починок, Т. Мірошніченко, Н. Власенко. Полтава : ПНПУ, 2024. 97 с.

20. Мартиненко О.В. Наукова робота здобувачів спеціальності «Хореографія» : навч.-метод. реком. Бердянськ : Видавець БДПУ, 2018. 204 с.

21. Марцин В. С., Міценко Н. Г., Даниленко О. А. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Львів : Ромус-Поліграф, 2012. 128 с.

22. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія). Одеса : ПНПУ ім. К.Д.Ушинського, 2021. 27 с.

23. Методичні рекомендації до виконання та захисту магістерських робіт для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) освітнього ступеня магістр / укл. : Дорошенко Т. В., Скорик Т. В., Вергунова В. С. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2018. 68 с.

24. Методичні рекомендації до підготовки та захисту кваліфікаційної роботи магістра на здобуття освітнього рівня «магістр» для спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) / укл.: Гусейнова Л. В., Дворник Ю. Ф., Коваль О. В. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 102 с.

25. Методичні рекомендації щодо виконання магістерської роботи для здобувачів денної та заочної форми навчання, галузь знань 02 Культура і мистецтво, зі спеціальності 024 Хореографія / розроб. О. Плахотнюк. Львів : Кафедра режисури та хореографії ЛНУ імені Івана Франка 2020. 69 с.

26. Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка / укладачі : В. Бондаренко, О. Дмитрієнко, В. Шевчук, Т. Япринець. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 51 с.

27. Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка / укладачі : В. Фазан, В. Бондаренко, О. Дмитрієнко, Л. Черкаська, Д. Лобода. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 49 с.

28. Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському

національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (оновлена редакція) / укладачі : В. Фазан, Л. Черкаська, С. Ленська, Д. Лобода. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. 67 с.

29. Методологія і методи соціально-педагогічних досліджень (в першоджерелах, лекціях та практичних завданнях) : навч. посіб. / Борисюк С.О., Конончук А.І., Яковець Н.І., Щербина Ю.М. Ніжин : Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М. Гоголя, 2002. 288 с.

30. Методологія наукових досліджень : конспект лекцій з навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Комп'ютерні науки» галузі знань 12 Інформаційні технології спеціальності 122 Комп'ютерні науки денної та заочної форм навчання / уклад. І. М. Козубцов. Луцьк : ЛНТУ, 2022. 242 с.

31. Мокін Б. І., Мокін О.Б. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.

32. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсан., аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

33. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с.

34. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / В. С. Марцин, Н. Г. Міценко, О. А. Даниленко та ін. Львів : Ромус-Поліграф, 2012. 128 с.

35. Палеха Ю. І., Леміш Н.О. Основи науково-дослідної роботи : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2016. 336 с.

36. Положенням про організацію навчального процесу в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г.Короленка. URL: http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/pologenya_pro_osvitnii_proces_pnpu.pdf

37. Приклади оформлення бібліографічного опису відповідно до ДСТУ 8302:2015. URL: <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015> (дата звернення: 25.11.2024).

38. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 25.09.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.11.2020).

39. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.

40. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 116 с.

41. Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свистельнікова Т. Ю. Основи педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Київ, 1998. 145 с.

42. Самсонов В. В., Сільвестров А. М., Тачиніна О. М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання : навч. посіб. К. : НУХТ, 2022. 385 с.

43. Сисоєва С., Кристопчук К. Методологія науково-педагогічних досліджень. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.

44. Сосіна В. Ю. Методичні вказівки до написання курсових (дипломних, магістерських) робіт для здобувачів факультету фізичного виховання спеціальності 024 «Хореографія». Львів, 2018. 16 с.
45. Староста В. І. Методологія наукових досліджень : навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Вид. 2-е, випр. і доп. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. 72 с.
46. Хореографія : методичні рекомендації до підготовки кваліфікаційної роботи для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 024 «Хореографія» / розроб.: В. О. Камін, Н. М. Корисько. Київ, 2020. 24 с.
47. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.
48. Чайченко Н. Н., Семенов О. М., Артюшкіна Л. М., Рудь О. М. Науково-дослідна робота магістрантів : навч. посіб. Суми : СОІППО, 2011. 72с.
49. Черкасов В.Ф. Основи наукових досліджень у музично-освітній галузі : підручник. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, Харків : ФОП Озеров, 2017. 316 с.
50. Шейко В. М., Богуцький Ю. П., Кушнарченко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посібник. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.
51. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2008. 311 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки магістерської роботи

Міністерство освіти і науки України

**Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г.Короленка**

Факультет педагогічної і мистецької освіти

Кафедра хореографії

Рекомендовано до захисту
«___»_____2023 р.,
протокол №_____
Зав. кафедри _____
(підпис)

Кваліфікаційна робота

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

**«Методика викладання бальної хореографії у закладах позашкільної
освіти для дітей старшого шкільного віку»**

Виконала: студентка II курсу, групи Х-68
денної/заочної форми навчання
спеціальності 014 Середня освіта
(Хореографія)
освітньої програми «Середня освіта
(Хореографія)»
Михайленко К. П.

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доц. Жиров О. А.

Рецензент:

д-р, пед. наук, проф. Петренко Л. М.

Захищено «___»_____202__ р.
кількість балів: _____

значення оцінки _____

Голова Екзаменаційної комісії _____

(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Полтава - 2025 року

*Зразок оформлення змісту магістерської роботи***ЗМІСТ**

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	9
1.1. Сучасні підходи до трактування категорії «творча особистість»	9
1.2. Формування творчої особистості засобами мистецтва.....	21
1.3. Вплив хореографічного мистецтва на структура естетичної культури особистості.....	30
1.4. Хореографічна обдарованість та її прояви в дитячому віці.....	36
Висновки до розділу 1	45
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	47
2.1. Види хореографічної підготовки в колективі спортивного бального танцю та її вплив на формування творчої особистості.....	47
2.2. Виховний потенціал соціально-культурної діяльності колективу спортивного бального танцю.....	60
2.3. Розвиток творчо-активної особистості в процесі хореографічного навчання.....	72
2.4. Використання музично-хореографічної гри як засобу формування творчої особистості в бальному колективі	81
Висновки до розділу 2	92
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ	99

Зразок оформлення елементів Вступу

Тема: Методика викладання бальної хореографії у закладах позашкільної освіти для дітей старшого шкільного віку.

Актуальність теми. Навчання танцю є активним творчим процесом. Долаючи труднощі, тренуючи тіло і засвоюючи лексику танцю, людина пізнає красу танцювальної творчості. Результатом стрімкого розвитку бальної хореографії став вихід танцю на спортивну арену. Для удосконалення майстерності потрібні щоденні тренування і відпрацювання рухів, вивчення танцювальних фігур, композицій, варіацій і техніки їх виконання.

У ХХІ ст. бальні танці стали доступними для населення абсолютно різного статусу, кольору шкіри чи суспільного положення. Сьогодні бальну хореографію можна побачити і на випускних вечорах, і на благодійних заходах, і на офіційних спортивних змаганнях. Опанувати бальні танці зараз можна у спеціалізованих, професійних спортивних клубах, хореографічних гуртках або курсах, а також у професійних навчальних закладах освіти. Не зважаючи на зміни, які відбувалися в хореографії бального танцю протягом століть, одна його умова залишилася традиційною і сьогодні. Бальний танець як у минулі часи, так і сьогодні виконується виключно парою: партнером, який тримає ритм і темп та партнеркою, що слідує за ним.

Важливе значення в організації викладання навчальної дисципліни набуває практично-творча, нестандартна креативно-продуктивна, індивідуально-особистісна діяльність, яка ґрунтується на успішності і естетичній насолоді. Сучасний рівень розвитку бального танцю у світі вимагає якісної підготовки висококваліфікованих педагогів, які досконало володіють навчальним матеріалом.

Методиці викладання бальної хореографії присвячено чимало наукових праць як українських, так і зарубіжних вчених, зокрема: Бевз М., Вакуленко О., Годовський В., Горбунко О., Жиров О., Забрєдовський С., Єрмакова В., Єфанова С., Калужна О., Касьянова О., Кеба М., Лерд У., Лисенко А., Мищенко В., Мур А., Осадців Т., Павлюк Т., Савчин Л., Соронович І., Просьолков О., Сизоненко В., Терешенко Н., Тимошенко О., Шепопал Л. та ін. Теоретичні та методичні аспекти роботи дитячого хореографічного колективу розглядали Богута В., Бугаєць Н., Булага К., Бурля О., Василенко К., Голдрич О., Забрєдовський С., Зубатов С., Мартиненко О., Тараканова А., Тригуб І., Шевчук А. та ін. Сьогодні розвиток бальної хореографії у світі надзвичайно стрімкий, відбувається постійне ускладнення та удосконалення технік виконання, підвищується складність та різноманітність варіацій, збільшується популяризації бального танцю. Це безперечно дає поштовх для пошуку нових форм, методів, додаткових розвивальних програм, ідей, удосконалень навчальних програм та методики викладання бального танцю у закладах позашкільної освіти. Незважаючи на достатню кількість науково-методичних джерел, присвячених різним аспектам викладання бальної хореографії, на сьогодні не достатньо уваги приділяється розкриттю власного практичного досвіду з використанням як традиційних, так й

інноваційних методик у різних закладах освіти і культури. Отже, актуальність, недостатня розробленість теоретичних і практичних аспектів окресленої проблеми зумовили доцільність вибору теми дослідження: **«Методика викладання бальної хореографії у закладах позашкільної освіти для дітей старшого шкільного віку».**

Мета дослідження – на основі аналізу наукових джерел і педагогічно-хореографічної практики теоретично обґрунтувати і розробити навчальну програму з бальної хореографії в закладах позашкільної освіти для дітей старшого шкільного віку.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати розвиток та значення викладання бальної хореографії в закладах позашкільної освіти.
2. Визначити та схарактеризувати основні принципи, методи та цілі викладання бальної хореографії в закладах позашкільної освіти;
3. Висвітлити шляхи реалізації бальної хореографії в Україні та світі.
4. Розробити і теоретично обґрунтувати навчальну програму з бальної хореографії в закладах позашкільної освіти для дітей старшого шкільного віку.

Об'єкт дослідження – процес викладання бальної хореографії в закладах позашкільної освіти.

Предмет дослідження – методика викладання бальної хореографії в закладах позашкільної освіти для дітей старшого шкільного віку.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань дослідження здійснювалося за допомогою використання груп методів: *теоретичні*: аналіз мистецтвознавчої, психолого-педагогічної літератури, наукових публікацій, навчально-методичних матеріалів апробаційного характеру з метою окреслення різних підходів до проблеми дослідження.; конкретизація з метою встановлення специфічних особливостей методики викладання бальної хореографії у закладах позашкільної освіти, визначення методів, принципів та цілей викладання бальної хореографії; узагальнення – для визначення та розробки навчальної програми з бальної хореографії для дітей старшого шкільного віку в закладах позашкільної освіти; *емпіричні*: педагогічне спостереження; вивчення, аналіз та узагальнення педагогічного досвіду з метою теоретичного обґрунтування та вивчення методичних і практичних аспектів специфіки викладання бальної хореографії; пошук індивідуального психологічного підходу; порівняння і добір принципів, методів і прийомів викладання бальної хореографії для дітей старшого шкільного віку для отримання найефективніших результатів.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у цілісному аналізі теоретичного та практичного дослідження проблеми методики викладання бальної хореографії в закладах позашкільної освіти; у пропонуванні власної навчальної програми і методики викладання бальної хореографії в закладах позашкільної освіти для дітей старшого шкільного віку; у розкритті організаційно-змістовних аспектів викладання бальної хореографії у закладах позашкільної освіти. Розроблені наукові та прикладні положення дозволяють більш адекватно відобразити сучасні наукові уявлення про сутність, зміст, організацію та методику викладання бального танцю і можуть слугувати

теоретичною опорою для дослідження проблем, які пов'язані з якістю підготовки фахівців. Дане дослідження виступає актуальною розвідкою процесу викладання бальної хореографії, у якій були представлені науково-практичні матеріали та відомості щодо вивченої теми.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні та впровадженні у практику закладів позашкільної освіти навчальної програми з бальної хореографії як складника методики викладання з включенням новітніх матеріалів: власного досвіду, історичних фактів, наукових та мистецьких монографічних джерел, програм конкурсних заходів тощо. Матеріали роботи можуть бути використані як навчально-методичний матеріал в освітньому процесі хореографічних колективів, спортивних танцювальних клубів, професійних студій, шкіл естетичного виховання, груп художніх колективів, ансамблів танцю, гуртків закладів позашкільної освіти тощо, а також для проведення мистецько-педагогічних досліджень.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати та висновки дослідження обговорювалися на XVIII Міжнародній студентській науково-практичній конференції «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика» (Полтава, 2023) і знайшли відображення в 1 одноосібній публікації у збірнику матеріалів науково-практичної конференції.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи – 90 сторінок, із них 84 – основного тексту.

Рекомендована тематика магістерських робіт

1. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами хореографічного мистецтва.
2. Морально-естетичне виховання особистості у процесі хореографічної діяльності.
3. Формування інтересу до хореографічної діяльності в учнів молодших класів.
4. Формування художньої свідомості школярів на уроках хореографії в закладах загальної середньої освіти.
5. Діагностика хореографічної обдарованості школярів на уроках хореографії в закладах загальної середньої освіти.
6. Розвиток художньо-творчого потенціалу дітей молодшого шкільного віку засобами хореографічного мистецтва.
7. Теорія та методика “музичного руху” в контексті естетичного виховання дитини.
8. Організація хореографічних заходів для вихованців закладів інтернатного типу.
9. Програмно-методичне забезпечення діяльності колективу фольклорно-стилізованого танцю.
10. Формування творчої особистості в колективі сучасного танцю.
11. Фізичне виховання дітей і молоді засобами спортивного бального танцю в закладах освіти.
12. Особливості професійно-практичної підготовки майбутніх учителів хореографів у системі педагогічної освіти.
13. Розвиток школи українського народного танцю (на прикладі діяльності видатних педагогів-хореографів другої половини ХХ ст.).
14. Формування правильного дихання в учнів молодшого шкільного віку на заняттях з хореографії.
15. Генезис бальної хореографії в контексті загальноосвітніх процесів.
16. Формування емоційної сфери здобувачів засобами хореографії.
17. Теоретична спадщина В. Верховинця і школа українського народного танцю.
18. Стилізований народний танець: теорія, історія, методика викладання.
19. Формування хореографічної культури молодших школярів засобами спортивного бального танцю.
20. Розвиток акторської майстерності здобувачів-хореографів на уроках народно-сценічного танцю.
21. Особливості використання технічних засобів аудіо-, відео-матеріалів на уроках народно-сценічного (сучасного) танцю.
22. Організація хореографічних заходів у системі позашкільної освіти.
23. Специфіка організації навчально-виховного процесу у колективі спортивного бального танцю.
24. Балетмейстерські зразки українського народного танцю як вагомий

чинник фахової підготовки майбутніх учителів хореографії.

25. Балетмейстерські зразки сучасної хореографії як вагомий чинник фахової підготовки майбутніх керівників ансамблів сучасного танцю.

26. Підготовка майбутнього вчителя хореографії до виховання національної самосвідомості учнів дитячих хореографічних колективів на балетмейстерських зразках П. Вірського.

27. Проблема розвитку творчого потенціалу дітей засобами музично-ігрової діяльності.

28. Становлення і розвиток хореографічної педагогіки в Україні в ХХ ст.

29. Формування національної самосвідомості засобами українського хореографічного фольклору.

30. Виховний потенціал українського танцювального фольклору.

31. Хореографія у системі художньо-естетичного виховання молодших школярів.

32. Виховний потенціал конкурсних змагань в системі хореографічної освіти.

33. Хореографічне мистецтво в освітньому просторі України.

34. Формування хореографічних умінь учнів мистецьких шкіл.

35. Розвиток творчих умінь учнів старших класів шкіл естетичного виховання засобами народної хореографії.

36. Методичні засади взаємодії мистецтв у художньому вихованні особистості.

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Приклад оформлення
Книги
Один автор
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917–1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919–1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 9. Топузов О. М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія = Educational partnership in the system of general secondary education: theory and methodology : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2021. 160 с. DOI: https://doi.org/10.32405/978-966-603-2-2021-160.
Два автора
<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автора
<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнєцов О. І. Психічні стани здобувачів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири автори і більше
<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб.

<p>Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.</p> <p>3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
<p>Автор(и) та редактор(и)/упорядники</p>
<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
<p>Без автора</p>
<p>1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991–2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.</p> <p>2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.</p> <p>3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.</p> <p>4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.</p> <p>6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.</p> <p>7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.</p> <p>8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.</p> <p>9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5–6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с.</p> <p>10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.</p> <p>11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p>
<p>Багатотомне видання</p>
<p>1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>3. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p>
<p>Однорівневий опис</p>
<p>Енциклопедія Сучасної України. Т. 9 : Е – Ж / НАН України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енциклопед. досліджень НАН України. Київ, 2009. 712 с.</p>
<p>Багаторівневий опис</p>
<p>Енциклопедія Сучасної України / НАН України, Наук. тов-во ім. Шевченка, Ін-т енциклопед. досліджень НАН України. Київ, 2001. Т. 4 : В–Вог. 2005. 690 с. ; т. 11 : Зор–Как. 2009. 710 с.</p>

Автореферати дисертацій
<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації
<p>1. Авдеєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок ХХ ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи
<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178/179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48/49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017–2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи
<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p> <p>4. Науковий архів Інституту історії України НАН України. Ф. 2. Оп. 3. Спр. 170. № 1. Арк. 5. (План праці НДКІУ на 1924 р.).</p> <p>5. <i>ЦДАВО України</i>. Ф. 14. Оп. 7. Спр. 19. 284 арк. [Праці П. К. Грімстед].</p>
Патенти
<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>

Препринти
1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти
1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги
1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні показники
1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. показч. / уклад. О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запоріж. нац.ун-т. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. Вип. 2. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. показч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одисей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання
Розділ книги
1. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197. 2. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169. 3. Верховинець Я. В. Верховинець Василь Миколайович. <i>Енциклопедія Сучасної України</i> . Київ, 2005. Т. 4 : В-Вог. С. 294.
Матеріали конференцій, тези доповідей
1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3–4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016.

С. 50–53.
4. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук* : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.

Довідникове видання

1. Кучеренко І. М. Право державної власності. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.
2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. *Адміністративне право України* : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.
3. Сірий М. І. Судова влада. *Юридична енциклопедія*. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.

Продовжуване видання

1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.
2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. *Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки*. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.
3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. *Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій*. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.
4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. *Проблеми законності*. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.

Статті з продовжуваних та періодичних видань

1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. *Часопис Київського університету права*. 2007. № 4. С. 88–92.
2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. *Право України*. 2017. № 5. С. 71–79.
3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. *Урядовий кур'єр*. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.
4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. *Юридичний вісник України*. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15.
5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. *Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics*. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
6. Grynova M., Kohut I. Internationalization of universities through participation in the ERASMUS + KA2 projects. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. праць. Київ ; Полтава, 2022. Вип. 25. С. 9–18. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.25.256644>.

Електронні ресурси

1. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf
2. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf>.
3. Влада очима історії : фотовиставка. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757&> (дата звернення: 15.11.2017).
4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. *Наука та інновації*. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin12.06.006>.

5. Тітова Т., Тітов І. Функціональна роль уяви в процесах свідомої саморегуляції: теоретичний аналіз. *Психологія і особистість*. 2021. № 1. С. 84–93. URL: <http://psychpersonality.pnpu.edu.ua/article/view/227200>. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2021.1.227200>.

6. Akulenko I. A., Zhydkov O.E. Mathematics teachers about organizing project activity of students when teaching and learning mathematics. *Особистісно орієнтоване навчання математики: сьогодення і перспективи* : матеріали V Всеукр. наук.-практ.конф., м. Полтава, 19–20 листоп. 2019 р. Полтава : Астроя, 2019. С. 27–28. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13202> (дата звернення: 21.10. 2022)

Електронні ресурси локального доступу (на компакт-дисках CD, DVD)

1. Україна у цифрах. 2006 [Електронний ресурс] / за ред. О. Г. Осауленко / Держ. комітет статистики України. Електрон. дані. Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2007. 1 електрон. опт. диск (CD–ROM). Систем. вимоги: Windows 98 /NT/ 2000/XP, Pentium-266, 32 Мб RAM, CD–ROM. Назва з етикетки диска.

Форма відгуку наукового керівника на кваліфікаційну роботу

**Відгук
наукового керівника**
на кваліфікаційну роботу на здобуття освітнього ступеня

_____ (бакалавр, магістр – вказати)

зі спеціальності _____ (шифр і назва спеціальності)

освітньої програми _____ (назва освітньої програми)

_____ (тема)
студента (ки) _____ курсу _____ групи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів	Оцінка наукового керівника
Обґрунтування актуальності проблеми, коректність визначення мети і завдань, виділення об'єкта і предмета дослідження тощо	5	
Відповідність змісту роботи обраній темі. Повнота розробки проблеми загалом та окремих її аспектів	10	
Логічність, послідовність, аргументованість викладу матеріалу, обґрунтованість і доказовість висновків	5	
Значення результатів роботи, її апробація (за наявності)	5	
Відповідність дослідження нормативним вимогам	5	
Організованість, сумлінність, відповідальність; творчий підхід і самостійність при написанні роботи; дотримання графіка роботи; рівень теоретичної та професійної підготовки здобувача, його здатність до самостійної професійної діяльності за фахом	10	
Загальна кількість балів	40	

Аргументований висновок: _____

В аргументованому висновку науковий керівник визначає:

1. Актуальність теми.
2. Відповідність змісту роботи обраній темі.
3. Рівень повноти розробки питань і окремих проблем.
4. Рівень теоретичної та професійної підготовки здобувача.
5. Логічність, послідовність, аргументованість викладу матеріалу, уміння робити обґрунтовані висновки.
6. Характеристика здобувача (дисциплінованість, наполегливість, організованість, підготовленість, дотримання графіка роботи, зацікавленість проблемою дослідження тощо).
7. Важливість результатів роботи та запропонованих рекомендацій.
8. Дані про апробацію (за наявності).
9. Відповідність дослідження встановленим вимогам.

Науковий керівник _____ (_____)
(підпис) (ім'я, прізвище)

« ____ » _____ 202__ р.

Орієнтовна схема рецензії на кваліфікаційну роботу

Рецензія

на кваліфікаційну роботу на здобуття освітнього ступеня

_____ (бакалавр, магістр – вказати)
зі спеціальності _____ (шифр і назва спеціальності)
освітньої програми _____ (назва освітньої програми)

_____ (тема)
студента (ки) _____ курсу _____ групи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

У рецензії зазначаються:

1. Актуальність теми.
2. Теоретична (за наявності) й практична цінність.
3. Коротка характеристика роботи за розділами.
4. Оцінка методики дослідження, обробки матеріалів.
5. Доказовість висновків.
6. Наявність у роботі певних рекомендацій та їхнє обґрунтування.
7. Наявність та якість апробації матеріалів.
8. Позитивні моменти і недоліки роботи.
9. Якість оформлення.
10. Загальний висновок та оцінка роботи за чотирибальною шкалою.

Рецензент:

(науковий ступінь,
учене звання,
посада, місце роботи)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 202__ р.

Форма засвідчення здобувачем вищої освіти – автором дослідження відсутності академічного плагіату в його кваліфікаційній роботі

Завідувачу кафедри

(назва кафедри)

(прізвище, ініціали)

ЗАЯВА

щодо самостійного виконання кваліфікаційної роботи здобувачем

Я, _____

(прізвище, ім'я, по батькові),

здобувач(ка) _____

(факультет, форма навчання, курс, група)

заявляю: моя кваліфікаційна робота на тему

_____,
виконана самостійно і в ній не міститься елементів академічного плагіату. Усі запозичення з друкованих та електронних джерел мають відповідні посилання. Я ознайомлений(а) з діючим Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату, у відповідності з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску кваліфікаційної роботи до захисту та притягнення до академічної відповідальності.

Я даю згоду Університету на перевірку моєї письмової роботи за вище зазначеною темою щодо виявлення елементів академічного плагіату (збігів/ідентичності/схожості) в інформаційній онлайн-системі виявлення збігів/ідентичності/схожості під назвою «TURNITIN».

(дата)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Зразок оформлення подання кваліфікаційних робіт на перевірку на академічний плагіат

Директору бібліотеки
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
В. ОРЕХОВІЙ
Зав. кафедри _____
(назва кафедри)

(Ім'я, прізвище)

СЛУЖБОВА ЗАПИСКА

Для перевірки щодо виявлення елементів академічного плагіату (збігів / ідентичності / схожості) в інформаційній онлайн-системі під назвою «TURNITIN» направляються кваліфікаційні роботи здобувачів другого рівня вищої освіти факультету педагогічної і мистецької освіти:

№ п/п	Прізвище, ім'я, по-батькові здобувача	Академічна група	Тема кваліфікаційної роботи	Науковий керівник
1				
2				

Дата подання кваліфікаційних робіт _____ **І. ПРИЗВИЩЕ**
(підпис зав. кафедри)

Дата завершення перевірки робіт _____ **І. ПРИЗВИЩЕ**
(підпис відповідальної особи)

Відомість оцінювання кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня _____
(бакалавр, магістр – вказати)

зі спеціальності _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми _____
(назва освітньої програми)

_____ (тема)
здобувача (ки) _____ курсу _____ групи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Підсумкова оцінка:

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>	<i>Отримані бали</i>
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи науковим керівником, зафіксована у його відгуку	40	
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи рецензентом (згідно з рецензією) («відмінно» – 20 балів, «добре» – 16 балів, «задовільно» – 12 балів, «незадовільно» – 7 балів)	20	
Оцінка за захист кваліфікаційної роботи <u>Критерії:</u> – рівень володіння змістом роботи, повнота розкриття її у доповіді; – повнота відповідей на порушені питання, уміння вести наукову дискусію; – якість презентації роботи.	15 15 10	

за 100-бальною шкалою: _____ значення оцінки: _____

Голова

Екзаменаційної комісії _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени

Екзаменаційної комісії _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«_____» _____ 202__ р.

* Відомість оцінювання кваліфікаційної роботи разом із рецензією і відгуком наукового керівника зберігається у кваліфікаційній роботі